

T.C

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMİ VE YENİLİKÇİLİK İLE İLİŞKİSİ: BİR
ALAN ARAŞTIRMASI

(YÜKSEKLİSANS TEZİ)

ÖZGE KARTAL

DANIŞMAN

PROF. DR. ORHAN KÜÇÜK

KASTAMONU 2018

T.C
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE YENİLİKÇİLİK
İLE İLİŞKİSİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

ÖZGE KARTAL

Danışman	Prof. Dr. Orhan KÜÇÜK
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Niyazi GÜMÜŞ
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Serdar YENER

KASTAMONU – 2018

TEZ ONAYI

Özge KARTAL tarafından hazırlanan "**Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik İle İlişkisi: Bir Alan Araştırması**" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği / oy çokluğu** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **İşletme Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

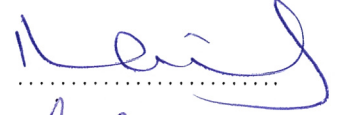
Danışman

Prof. Dr. Orhan KÜÇÜK
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Niyazi GÜMÜŞ
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Serdar YENER
Sinop Üniversitesi

03. / 07 / 2018

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ve ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Özge KARTAL

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE YENİLİKÇİLİK İLE İLİŞKİSİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Özge KARTAL

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Orhan KÜÇÜK

Her bireyin olaylar karşısında farklı tutum ve davranışları vardır. Kişilik özellikleri, bireyin karar ve davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Hepimizin biyolojik yapısı aynı olmasına rağmen, olaylar karşısındaki reaksiyonlarımız farklılık göstermektedir. İşte bu farklılıkları kişilik yapısı ile değerlendirmek mümkündür. Kişilik özellikleri, beş faktör kişilik modelindeki boyutlar ile ele alınmıştır.

Girişimcilik ise, son zamanlarda iktisadi bir anlam taşımakla birlikte, sosyal faktörlerinde ön plana çıkmasıyla çok önemli bir konu haline gelmiştir. Girişimcilik, teknolojinin hızla gelişmesi ve bilgiye ulaşımın kolaylaşması ile ekonomik gelişmede büyük rol oynayan faktörlerin başında gelmektedir.

Yenilikçi bir işletme rakiplerine fark attığı sürece başarısının devam etmesini sağlayacaktır. Kişilik özellikleri ise girişimcilik eğilimini ve yenilikçiliği etkileyen önemli faktörlerden biridir.

Bu çalışmanın temel amacı, kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Bu bağlamda, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme, İktisat ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri son sınıfta öğrenim gören toplam 277 öğrenciye yüz yüze anket yöntemi ile bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada; kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasındaki ilişki Pearson Korelasyon ile analiz edilmiş olup; kişilik özellikleri boyutları ile diğer faktörler arasındaki ilişki de araştırılmıştır.

Çalışma sonucunda, kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında zayıf olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasında, istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiş olup; girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasında ise, istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi, Yenilikçilik

2018, 83 sayfa

ABSTRACT**Master Thesis****RELATIONSHIP BETWEEN PERSONALITY AND ENTREPRENEURSHIP
TRENDS AND INNOVATION: A FIELD RESEARCH**

Özge KARTAL

Kastamonu University

Institute of Social Sciences

Department of Business Administration

Adviser: Prof. Dr. Orhan KÜÇÜK

Every human being has different attitudes and behaviors in the face of events. Personality characteristics are influential on individual decisions and behaviors. Although each person's biological structure is the same, our reactions to events differ from each other. It is possible to evaluate these differences with the personality structure. Personality characteristics were analyzed with the dimensions of the five factor personality model.

Entrepreneurship, however, has become a very significant issue in recent years with its economic importance and social factors. Entrepreneurship is one of the most important factors that play a major role in economic development with the rapid development of technology and the facilitation of information access.

An innovative business enterprise would ensure its success continues as long as it outscores its opponents. Personality characteristics are one of the significant factors influencing entrepreneurship tendency and innovation.

The main purpose of this study is to investigate the relationship between personality characteristics, entrepreneurship tendency and innovation. In this context, a study was carried out by a face - to - face survey method of 277 students who are studying in the last grade of Business Administration, Economics and Political Science and Public Administration Departments of the Faculty of Economics and Administrative Sciences. In the study; personality characteristics, entrepreneurship tendency and innovation are analyzed by Pearson Correlation; the relationship between the dimensions of personality traits and other factors was also investigated.

As a result of the study, although there is a weak relationship between personality characteristics and entrepreneurial tendencies, a statistically significant relationship was found. A statistically significant and positive relationship was found between personality characteristics and innovation. There is a statistically significant and positive relationship between entrepreneurship tendency and innovativeness.

Key words: Personality characteristics, Entrepreneurship Tendency, Innovation

2018, 83 pages

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince bu tez çalışmamda desteğini ve ilgisini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Orhan KÜÇÜK’e, öğrencisi ve personeli olduğum çok değerli hocam, Dekanım Prof. Dr. Yavuz DEMİREL’e, her konuda yardımını esirgemeyen hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Sahra SAYĞAN TUNCAY, Dr. Öğr. Üyesi Şükran SİRKINTIOĞLU YILDIRIM, Dr. Öğr. Üyesi Erol TEKİN’e teşekkürü bir borç bilirim.

Benden desteklerini ve sevgilerini esirgemeyen, en önemlisi beni hayata bilinçli bir birey olarak hazırlayıp, maddi ve manevi destekleriyle yanımda olan, cesaret veren, fedakârlık eden, bugünlere getiren sevgili anneme ve babama sonsuz teşekkürler.

Saygılarımla...

Özge KARTAL

Kastamonu,....., 2018

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	iii
TAAHHÜTNAME	i
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....	3
1.1. Kişilik Kavramı	3
1.2. Kişiliğin Temel Özellikleri	5
1.3. Kişilik Boyutları	6
1.4. Kişiliğin Oluşumu	8
1.5. Beş Faktörlük Kişilik Modeli	10
İKİNCİ BÖLÜM	14
2. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE YENİLİKÇİLİK.....	14
2.1. Girişimcilik Kavramı	14
2.1.1. Girişimcilik Eğilimleri	17
2.1.2. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler.....	20
2.2. Yenilikçilik Kavramı	23
2.2.1. Yenilikçilik Türleri	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	30
3. YÖNTEM.....	30
3.1. Problem Durumu	30
3.2. Konunun Önemi	31
3.3. Araştırmanın Amacı.....	32
3.5. Araştırmanın Varsayımları	33
3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	33
3.7. Araştırmanın Modeli.....	34
3.8. Araştırmanın Kapsamı	34

3.9. Veri Toplama Araçları ve Yöntem	35
3.10. Hipotezler	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	43
4. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUM	43
4.1. Kontrol Değişkenlerine İlişkin Bulgular	43
4.2. Faktör Analizi ve Bulguları	45
4.2.1. Kişilik Özelliklerine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	45
4.2.2. Girişimcilik Eğilimine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları ...	47
4.2.3. Yenilikçiliğe İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	48
4.3. Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik İlişkisinin Korelasyon Analiziyle İncelenmesi	49
4.4. Kişilik Özellikleri, Yenilikçilik ve Girişimcilik Eğiliminin Regresyon Analizi ile İncelenmesi.....	52
4.5. Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik ile İlgili Demografik Özelliklerinin Farklılık Analizi ile İncelenmesi	53
4. 6. Tartışma	56
4.7. Sonuç ve Öneriler	62
KAYNAKÇA	65
EKLER.....	79
Ek 1. Anket Formu	80
Ek 2. Özgeçmiş.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	83

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz	:	Bakınız
Sig.	:	Significance (Anlamlılık)
SPSS	:	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
Std. Error:		Standart Hata
T- Testi	:	T-Testi Değeri
Vb.	:	Ve benzeri

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli.....	34
--	----

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyetleri Bakımından Dağılımları.....	43
Tablo 4.2. Katılımcıların Yaşları Bakımından Dağılımları.....	43
Tablo 4.3. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümleri Bakımından Dağılımı.....	44
Tablo 4.4. Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Bakımından Dağılımı	44
Tablo 4.5. Kişilik Özelliklerine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi ve Bulgular	46
Tablo 4.6. Girişimcilik Eğilimine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi ve Bulgular.....	47
Tablo 4.7. Yenilikçiliğe İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi ve Bulgular	48
Tablo 4.8. Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik Arasındaki Korelasyon İlişkisi	50
Tablo 4.9. Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi	52
Tablo 4.10. Kişilik Özelliklerinin Yenilikçilik Üzerine Etkisi.....	53

GİRİŞ

Kişilik olgusu, çeşitli yönleri ile psikoloji bilim dalının çerçevesinde araştırılan konulardan biridir. Kişilik bir insanın düşünme, algı ve davranış biçimlerini etkileyen faktörlerin kendine has görüntüsüdür. Sürekli içerden ve dışardan gelen uyarıcıların etkisi altında kalan kişilik; bireyin biyolojik, psikolojik, genetik ve sonradan kazanılmış yeteneklerini, duygularını, isteklerini, algılarını, davranışlarını ve alışkanlıklarını içine almaktadır (Yelboğa, 2006: 198).

Geçmişten günümüze kadar girişimcilik faktörü hayatımızda önemli bir role sahiptir. Genellikle risk alan, sorumluluk sahibi, fırsatları önceden görebilen, başarı arzusu olan, değişiklikleri ve yenilikleri benimseyen bireyler girişimci olarak adlandırılmıştır. Tarihte görülen, ateşin ve tekerleğin bulunması, insanların hayatlarını sürdürebilmeleri için avcılık gibi faaliyetlerle uğraşmaları girişimcilik faktörüne birer örnek teşkil etmektedir. Yani, insanoğlunun bütün temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşamlarını devam ettirmek için gerçekleştirilen bütün faaliyetler girişimcilik ruhunu oluşturmaktadır (Sarıtış ve Duran, 2017: 148).

Sürekli gelişme ve büyüme gösteren günümüz rekabet koşullarında yenilikler kaçınılmazdır. Yenilikçilik, işletmeleri ilgilendiren bir unsur olarak görülse de bireysellikte de önemli bir faktör olarak ele alınmaktadır. Firmalar tarafından benimsenmek istenen yeniliklerin eyleme dönüştürülmesi, yenilikçi bireylerin varlığı ile gerçekleşmektedir. Yenilikçiliğe kişisel bir tutum olarak bakıldığında, yenilikçilik eğiliminin bireysel yapı ile alakalı olduğu görülmektedir. Bu özellikleri bireyin deneyimlere açıklığı, başkaları ile iyi iletişim sağlayan, dışa dönük, çevresine karşı uyum gösterebilen, sorumluluk sahibi, duygusal dengeyi kurabilen, çevresini etkileyebilen ve gerçekleştirdiği işler de mükemmeli arayan bir birey olması yönündedir (Baş, vd., 2015: 61).

Çalışmanın amacı, kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Bu bağlamda, araştırma Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Bölümleri son sınıfta öğrenim gören 277 öğrenciye yüz yüze anket yöntemi uygulanarak yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, kişilik kavramı, kişiliğin temel özellikleri, boyutları ve kişiliğin oluşumunda beş faktör kişilik modeli incelenmiştir. İkinci bölümünde, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik konuları incelenmiştir. Girişimcilik ve girişimcilik eğilimi kavramı, girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler incelenmiş olup; yenilikçilik konusunda yenilikçilik kavramı ve yenilikçilik türleri araştırılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırmanın yöntemi ve hipotezleri ele alınmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise, alan araştırması ile ilgili bulgular ve sonuçlara yer verilmiştir. Veriler anket yöntemi ile elde edilmiş olup; anket formu ekte sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Araştırmacılar; insanların davranışlarındaki farklılıkları anlamak ve bu davranışlara açıklık getirebilmek için kişilik ile alakalı tanımlamalar yapmış, bu tanımlamalar farklı cümlelerle ifade edilmiştir.

1.1. Kişilik Kavramı

Etimolojik olarak incelendiğinde kişilik kavramının tarihçesi, Latince olarak “persona” kelimesinden gelmektedir. Klasik Roma tiyatrosundaki oyuncular oynadıkları oyunların özelliklerine uygun olan maskeler kullanarak kendilerine verilen rolleri bu maskelerle canlandırmaktaydılar. Kullanılan bu maskelere “persona” adı verilmekteydi. Sahne ile seyirciler arasındaki mesafenin fazla olması ve bu mesafe nedeniyle yüz mimikleri görülemeyeceği için, “persona” kavramıyla kişiler arası farklılık ortaya konulmak istenmiştir (Eroğlu, 2015: 217).

Kişilik kavramı; bireyin sosyal hayatının bir parçası olarak yüzyıllardır ilgi görmesine rağmen bilimsel olarak 1930’lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer dallardan ayrı bir bilimsel dal olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Yelboğa, 2006:198).

Kişilik Toplum Bilim Terimleri Sözlüğünde; “kişinin toplumsal hayat içinde edindiği alışkanlık ve davranışların tümü” olarak tanımlanır. Bu durumda kişilik, bireyin doğuştan gelen özellikleri ile sonradan kazanılan toplumdaki davranışların toplamıdır. Biyolojik olarak doğuştan gelen özelliklerin değiştirilmesi zordur. Fakat çevreden edinilen özellikler içinde yaşanılan topluluğun, işletmenin, grubun veya ailenin niteliğine göre farklılık göstermektedir. Ruhbilimcilerine göre ise, “kişinin kendine has ve ayırt edici özelliklerin tümü” olarak tanımlanabilir (Şimşek, vd., 2011: 99). Allport, kişiliği şöyle tanımlamıştır. Kişilik, insanın çevresine has ve farklı bir şekilde uyumunu sağlayan psikolojik ve fiziksel sistemlerin aktif bir şekilde bütünleşmesidir (Güney, 2016: 185).

Kişilik, bir bireyin çevresindekileri algılaması, düşünmesi, davranış olarak hayata geçirmesi gibi faktörlerin kendine özgü hale getirmesidir. Sürekli olarak iç ve dış faktörlerden gelen uyarıcıların etkisi içinde olan kişilik, insanın biyolojik, sosyolojik, kalıtsal, psikolojik ve kazanılmış bütün davranışlarını, alışkanlıklarını, duygu ve isteklerini içinde kapsar. Kısaca, kişiliğin meydana gelmesinde doğuştan gelen özelliklerini ve bireyin içindeki hayatın etkisini hissetmek mümkündür. Buradan hareketle, kişiliğin sadece bireye has özellikleri değil, aynı zamanda içinde olduğu çevrenin de özelliklerini belli bir ölçüde yansıttığı sonucu da çıkartılabilir (Bozgeyikli, 2011: 11).

Davranış Bilimcilerine göre; kişiler, “kendine has kişilik” geliştirip, geliştirdikleri kişiliğe uygun olarak davranmaktadırlar. Kendini sosyal, sportif, genç, dışa dönük ve çevresine rahat bir şekilde uyum gösteren kişilerin yenilikleri ve modayı daha yakından ve ilgi ile takip etmektedirler. Psikologlara göre ise; kişilik, bireyin öznel ve ayırt edici yanlarından oluşmaktadır. Kişilik, kişiye özeldir, çünkü bireyin sık olarak yaptığı ve kişisel, tipik davranışlarından oluşur. Ayırt edicidir, çünkü kişinin yaptığı davranışlar bireyi başkalarından farklı kılar. Kısacası, psikologlar genellikle kişisel farklılıklarla ilgilenirler (Deniz, 2007: 16).

Soysal (2008: 6)’a göre; kişilik, bireyi diğer kişilerden farklı kılan ve toplumdaki ilişkileri içinde gözlemlenebilen, ruhen ve bedenen faaliyet gösteren özelliklerin tümüdür. Diğer bir tanımıyla, bireyin kendisi ile ilgili fiziki, zihinsel ve ruhsal olan özellikleri hakkındaki bilgisi; kişinin iç ve dış çevresiyle oluşturduğu diğer bireylerden farklı kılan tutarlı ve kararlı bir ilişki biçimi; kişiye has duygu, davranış, düşüncelerin bütünlük göstermesi şeklinde tanımlanabilir.

Kişilik, bir bireyi diğerlerinden farklı kılan özelliklerin tümüdür. Bireyin doğumundan itibaren gelişir ve kişiyi başkalarından ayırır. Bu tarafla kişilik sadece kişiye özgü ve tektir. Kişilikte teklik, o kişiye ait olma faktörü ve davranışların bireyden bireye değişiklik göstermesini anlamada önemli bir yere sahiptir. Aynı aile de büyümüş, aynı okulda öğrenim görmüş, toplumsallaşma kademelerinden geçmiş iki kardeşin davranışlarındaki ayırt edici özellikleri kişilikle açıklayabiliriz. Kişilik, genellemeleri boşa çıkartan bir özelliğe sahiptir. Aynı kültürel ve sosyal sınıftan, aynı dilden, dinden, gruptan ve birbirine yakın toplumsallaşma aşamalarından geçen iki bireyin birbirine zıtlık içinde olan davranışları kişilik olarak gösterilebilir. Kişilik,

gerçekçi ve akılcı bir resim çizmemize engel olduğu gibi, bireyin irrasyonel boyutunu da oluşturmaktadır (Zincirkıran, 2017: 28-29; Witt vd., 2002: 914).

Yani, kişilik özellikleri bireylerin içsel durumlarını, gözlemlenebilir davranışlarını tanımlamak, gruplamak ve bunları özetlemektedir. Kişilik özellikleri, içinde bulunduğumuz duruma göre ortaya çıkan duygusal özellikler ile bireylerin kendisini ve çevresindekileri açıklamak için kullanılan bir kavramdır. Kişi, sürekli etkileşim, değişim ve gelişim halindedir. Bireyin olay karşısındaki davranış ve tutumu içinde bulunulan durumun oluşturduğu güdüler ile kişilik özelliklerinin bir sonucudur. Bu yapılan kişilik tanımlarının ortak özelliği, farklı durumlarda tutarlılık göstermesi, uzun süreli eğilim ve iç ve dış faktörlere bağlı olarak değerlendirilebilir (Demir, 2012: 4; Witt vd., 2002: 914; Goldberg, 1990: 1216).

1.2. Kişiliğin Temel Özellikleri

Kişiliğin taşıdığı bazı nitelikli özellikleri şöyle maddelendirmek mümkündür (Eren, 2015: 84).

- Kişilik doğuştan gelen ve sonradan kazanılan eğilimlerin tümünden meydana gelir.
- Kişilik edinilen bu eğilimlerin düzenlemesidir.
- Her bireyin kişilik özelliklerini başkalarından ayırt eden bir kısım farklılıklar vardır.
- Kişilik insanların eğilimlerini dış çevreye göre uyum sağlar.
- Her kişiliğin doğuştan edinilen bir tane karakteri vardır ve bu karakter kişilikte vazgeçilmezdir.

Bütün bu özellikleri ile kişilik, insanın kendisini tanıması ile çevreye uyum sağlamasını belirleyen toplumsal hayat sürecinde kazanılan alışkanlıklar ve davranışların yapısıdır. 1960 yılında üniversitede öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, en çok değer gören kişilik özelliğinin içtenlik olarak belirtilmiştir. Sıfatlar içinde en çok ilgi görenler, bağlılık, realizm ve güven olmuştur. Az değer gören sıfatlar ise, yalan, sahtekârlık ve dürüstlükten yoksun olmak yer almıştır. Bu çalışmanın diğer bir sonucu ise, yüksek değer gören vasıflara sahip olma, bireyin sevilme düzeyini artıran etkenler olarak görülmüştür. Düşük değer

gören vasıflar ise, sevilme düzeyini azaltan etmenler olarak belirtilmiştir (Güney, 2016: 187-188).

Görüldüğü üzere, kişilik özelliklerinin hepsi aynı düzeyde değildir. Bir takım temel kişilik özellikleri başka kişilikleri algılama durumunu dolayısıyla gözlemlerimizi ve hareketlerimizi de şekillendirmektedir (Kağıtçıbaşı, 2013: 244; Judge vd., 2008: 1983).

1.3. Kişilik Boyutları

Kişilik ile ilgili yapılan çalışmalarda, birçok araştırmacı kişiliğin karakter, mizaç (huy) ve yetenek olmak üzere 3 kısımdan oluştuğunu belirtmektedir (Tikici ve Deniz, 1991: 74).

Karakter: Kişiliğin en temel özelliklerinden biridir ve insanın zihinsel gücünü ortaya çıkaran ve bu gücün şekillendirilmesini sağlayan genel özelliklerin tümüdür (Erdem, vd., 2015: 763). Şimşek, vd. (2011: 99)'e göre; karakter, kişiye has davranışların tümü olup, bireyin zihinsel, duygusal ve fiziksel aktiviteye dış çevrenin verdiği değerdir. Karakter, insanların doğuştan gelen ve zaman içerisinde değişiklik göstermeyen özelliklerden oluşmaktadır. Yani kişiliğin iskeletidir. Belirli bir süre içerisinde bireyin, kişilik özellikleri karakterinin bir görüntüsünü oluşturmaktadır.

Karakter, her bireyde mevcuttur. Davranış bilimleri yönünden karakteri değerlendirirsek; karakterin güzel-çirkin, doğru-yanlış, iyi-kötü, olumlu-olumsuz tarafları vardır. Bu özelliklere bakıldığında karakter, doğru, güzel, iyi ve olumlu davranışlardan oluştuğu görülmektedir. Karakterli olmak bu davranışları uygulamaktır. Fakat bunun tersini yapanlar toplumun bakış açısıyla karaktersiz olarak isimlendirilirler (Güney, 2016: 193-194).

Mizaç (Huy): Kişilikte, ikinci kısım olarak görülen mizaç yani diğer bir adıyla huy; kişiye has tutumlar, kişisel olarak davranış ve düşüncelerin toplamı olarak tanımlanabilir. Mizaç ve karakter terimleri birbirleri ile yakından ilişkilidir. Karakter, kişisel davranışların toplum yönünden, mizaç ise kalıtsal ve devamlılık bakımından değerlendirilmesini öngörmektedir. Mizaç, gündelik hayatımızda insanların davranışlara karşı tepkilerinin nitelik ve nicelik durumlarına göre değişiklik göstermesidir. Mesela, yönetici bir bireyin sinirli-sakin, neşeli-üzgün,

duygusal-soğukkanlı, acımasız-merhametli, inatçı-anlayışlı gibi davranışlarını kullanım sıklığı ve ortaya koyuş biçimiyle yöneticilik mizacını oluşturabilir (Saritaş, 1997: 534).

Mizaç, kişiliği şekillendiren tutum ve fikirlerin genel bir eğilimidir. Kızma, sinirlenme, öfke duyma, sevinçli ve utangaç olma kişiden kişiye farklılık gösteren özelliklerin bütününe mizaç denir. Başlıca mizaç türleri şöyle sıralanabilir:

Neşeli mizaç; bu tür mizaç sahibi olanlar hareketli ve sevinçlidirler. İlgi alanları kolaylıkla değişebilir.

Soğukkanlı mizaç; fazla neşeli değildirler, hareketleri az olmakla birlikte soğukkanlı ve güçlü bir kişilik görüntüleri vardır.

Kızgın mizaç; hemen sinirlenen, canlı, güçlü ve heyecanlı bir tiptir.

Melankolik mizaç; utangaç, çekingen, üzgün bir yüz ifadesi, ağırca ve zayıf bir şahsiyeti yansıtan mizaç türüdür (Güney, 2016:197).

Ortalama olarak her insan, yaşamında önüne çıkan olayla karşısında çeşitli duygu ve heyecanlar duyabilir. Bu durumda mühim olan şey, her birey yaşadığı yaşam içerisinde mizaç çeşitlerinden herhangi biriyle ilgili olan duygu ve heyecanları kendi yaşamında başkalarına göre fazlaca hissetmesidir. Toplumsal yaşamda, her çeşit mizaca sahip olan insanlara ihtiyaç vardır. Böylece toplumsal yaşamda insanların birbirini tamamlayarak, çeşitlilik ve verimlilik sağlanmış olmaktadır (Eroğlu, 2015:232).

Yetenek: Kişiliğin meydana gelmesinde üçüncü faktörde “yetenek” tir. Yetenek sadece kişiliğin meydana gelmesini sağlayan bir olgu değil; aynı zaman da kişiliğin şekillenmesinde önemli bir etkidir. Yetenek, bir insanın sahip olduğu zihinsel ve bedensel yetenekler olarak iki kısımda oluşur (Karadağ, 2012: 14). Bedensel yetenek, kişilerin duyu organları vasıtası ile bazı faaliyetleri gerçekleştirebilme hususundaki, fiziksel özelliklerin bütünüdür. Bu özelliklerin birçoğu doğuştan kazanılan ve zamanla kullanılan özelliklerdir. Yürüme, görme, duyma, tat alma, el-ayak-kol gibi organlarımızı kullanabilme bedensel yetenekler arasında sayılabilir.

Zihinsel (düşünsel) yetenek ise; insanın belirli şeyleri kavrayabilme, bunları çözümleme, neticeye ulaştırabilme gibi özellikleri ile alakalıdır. Zihinsel yetenekler cinsiyete, yaşa, farklı bireysel özelliklere bağlı olarak sahip olunacağı gibi; doğuştan gelen özelliklerle de ilgilidir. Mesela, sayısal yetenek, teknik kavrama ve ilgi, hafızanın kuvvetliliği, karşılaştırma, soyut düşünebilme, öğrenme gibi özellikler yeteneğin en önemlilerindendir (Şimşek, vd., 2011: 100-101).

Ayrıca, yetenek bireylerin toplumsal yaşamda bir saygınlık kazanmasına, takdir edilmesine ve kendilerini topluma daha çabuk kabullendirmelerine imkân sağlar. Yetenek, kişilerin kendilerine olan güvenlerini arttıracak gibi, kişilere itici bir güç de olabilir. Yetenekli kişiler, her zaman mutlaka yeteneklerini gösterebilecekleri bir ortam sağlarken, yeteneklerine ters olan bir ortamda asla mutlu olamazlar. Böyle ortamlardan hemen uzaklaşma düşüncesi ile hareket ederler (Güney, 2016: 198).

1.4. Kişiliğin Oluşumu

Sürekli olarak, içeriden ve dışarıdan gelen uyarıcıların tesiri altındaki kişilik, insanın psikolojik ve fizyolojik, kalıtsal ve kazanılmış olan yeteneklerini, hislerini, güdülerini ve alışkanlıklarını ve tüm davranışlarını kapsamaktadır (Yelboğa, 2006: 198). Kişiliğin oluşumunda temel olan faktörler, kalıtım ve fizyolojik yapı, roller ve grup üyelikleri gibi faktörlerin sosyal alanda sayılması ile birlikte; aile yapısı, coğrafi ve fiziksel yapı ve diğer faktörler ele alınmaktadır (Şimşek, vd., 2011: 101).

Kalıtım ve Bedensel Faktörler: Kişiliğin ortaya çıkmasında, genetik yani kalıtsal özellikler hayatımız da önemli rol sahibidir. Gerçekte, başka türlerde olduğu gibi insanlarda kendi türlerinin ortak özellikleri ile donatılmışlardır. Fakat kendi türlerimiz içinde yer alan bazı genetik değişiklikler bireyler arasında farklılıklara yol açmaktadır. Böylece her insan kendi türüne has, davranış göstererek ailenin genetik özelliklerini taşımaktadır (Eroğlu, 2015: 221).

Kişilerin yürüme, gülme, konuşma ve hareket biçimlerinin farklılık göstermesi gibi davranışlar genetik faktörler tarafından belirlenir. Ayrıca, kişilerin dış çevre ile olan ilişkileri, davranış şekilleri, verdikleri tepkiler gibi davranışlar da birbirlerinde farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların nedenleri de genetik olarak düşünülmektedir (Güney, 2016: 189).

Kişiliğin oluşmasında kalıtsal özelliklerin önemli olduğu düşünülse de, hangi tür özelliklerin genetik olarak kişiye aktarıldığı konusunda henüz kesin olarak açıklığa kavuşmadığı görülmektedir (Erdem, vd., 2015: 763).

Kültürel ve Sosyal Yapı Faktörleri: Bütün bireyler, bir kültürel ve sosyal yapı içerisinde yetişir ve yaşamları boyunca bu yapıdan etkilenirler. İnsanlar, hem genetik ve hem de çevrenin ortak eseridir. Çevre koşulları altında insanları en fazla etkileyen etmen yaşadıkları çevrenin sosyo-kültürel özellikleridir. Her birey yaşadığı kültürden fazlaca etkilenir (Bozkurt, 2006: 97). Bireylerin inançları, yaşadıkları topluma has değer yargıları, idealleri, istekleri sosyo-kültürel yapı tarafından şekillenmektedir. Birey bu yapı içerisinde yetişerek kişiliğini oluşturur. Giyim tarzı, yemek yeme, yetiştirilme biçimleri gibi etkenler bu yapının bir parçasıdır. Bu parçalar zamanla değişir, gelişir ve kendine has bir özelliğe sahip olur ve kişilik oluşur (Güney, 2016: 190).

Aile Değişkeni: Kişiliği belirleyen başka bir faktör ise; ailedir. Aile standart yaşam koşullarında insanların ilk karşılaştığı gruptur. Bundan dolayı, bireylerin ilk öğrenme süreçleri aileden başlar. Böylece, anne ve baba toplumsallaşmanın ilk aşaması ve ilk şeklini oluşturmaktadır (Soysal,2008: 8). Aile içinde olan bazı ilişkilerin çocukların ilerideki davranışlarını etkilediği görülmüştür. Etkileşimlerin çoğunda anne ve babanın tutumları, inançları, ilgi ve alakaları, değer yargıları gibi davranışları kapsamaktadır. Bu tür davranışlar çocuğun ilerideki yaşamını etkileyeceği gibi ilerideki davranışlarını da şekillendirir. Kişiliğin meydana gelmesinde çocuğa uygulanan, cezalar, ödüller, çocuğun davranışlarını şekillendireceği gibi gerek kurumlar açısından gerekse kuramcılar açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple anne, baba ve çocuk yani aile ilişkileri kişiliğin belirlenmesinde çok önemli bir rol üstlenmektedir (Yeşilyaprak, 1993: 3).

Coğrafi ve Fiziki Faktörler: İnsanların hayatlarını sürdürmek zorunda oldukları yaşam koşullarının özellikleri bakımından önemli olan fiziki ve coğrafi konum, kişilik özellikleri açısından oldukça etkili olduğu görülmektedir. Coğrafi etkenler arasında bölgelerin iklim, doğa ve fiziki koşulları orada yaşayan halk üzerinde kişilik bakımından önemli etkiye sahiptir. Örneğin iklim özellikleri konusunda, sıcak iklim de yaşayan insanların daha hızlı değişen duygusal durumları, daha yumuşak mizaçları olduğu fakat soğuk bölgeler de yaşayanların ise daha sert ve

daha donuk mizaçlı oldukları görülmüştür (Çetin ve Beceren, 2007: 116). Sonuç olarak, fiziki ve coğrafi konum direkt olmasa bile toplumun kültür yapısı aracılığı ile kişilik özelliklerini etkilemektedir. Fakat belirli bir coğrafi bölgede yaşamını sürdüren insanların davranış biçimlerinin ve kişilik yapısı özelliklerinin farklılık göstermesi sadece o coğrafi konuma bağlı değil de o bölge de kuşaklar boyunca oluşmuş bazı özelliklerinde olabileceği unutulmamalıdır (Eroğlu, 2015: 230).

Diğer Faktörler: Kişiliğin meydana gelmesinde sadece aile faktörü, coğrafi ve fiziki faktör ya da kalıtım gibi etmenlerin etkisi yoktur. Bunların dışında, başka faktörler de etkili olmaktadır. Bunları değerlendirecek olursak; bunlardan birisi kitle iletişim araçları; kitaplar, dergiler, televizyon, vb. kitlelere hitap eden iletişim faktörleri bir çocuğun gelişiminde gençlerin davranış biçimlerini belirleme de etkisi oldukça fazladır. Diğer bir faktör ise; yetişkinler grubudur. İnsanlar ileriye dönük ideallerini belirlerken veya önemli kararlar alırken kendilerine bazı yetişkinleri örnek alabilir. Bu faktör de kişiliğin oluşumunda bir etkidir. Son faktör olarak doğum sırası ele alınmıştır. Alfred Adler'e göre, doğum sırasının kişinin zekâ ve yetenekleri üzerinde oldukça etkili olduğunu düşünmüştür. Adler, ilk doğan çocuğun daha zeki ve yetenekli olduğu ve kolayca çevresiyle iletişime geçebileceğini belirtmiş, çocuk sayısının artmasıyla arada önemli farklılıklar oluşabileceğini vurgulamıştır (Güney, 2016: 192).

1.5. Beş Faktörlük Kişilik Modeli

Kişiliğin birçok farklı tanımları yer almaktadır; ancak ne olduğu hakkında çok az fikir birliği vardır. Daha fazlası bu kişilikle ilgili bilim dalında birçok olgunlaşmamış kişilik değişkenleri olduğu görülmektedir. Kişilik değişkenlerini ölçebilmek için farklı isim altında fakat birbirine benzer birçok ölçüm geliştirilmiştir. Beş faktör faktörlük kişilik modeli de bu ölçümlerden biridir (Hough ve Öneş, 2009: 286; Goldberg, 1990: 1216; Barrick ve Mount, 1991: 2).

Günümüzdeki şekliyle, beş faktörlük kişilik modelini ortaya koyan Warren Norman'dır (Barrick ve Mount, 1991: 2). Norman, 1963 yılındaki çalışmalarına faktör analizi yaparak 5 boyut elde etmiştir. Kişiliğin 5 faktörle açıklanabilir olması 1980'li ve 1990'lı senelerde hızlanmıştır. 1980'lerin sonuna doğru psikologlar "Beş

Faktör Modeli” üzerinde anlaşılmaya varmışlardır. Bu boyutlar; dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve açıklıktır (Deniz ve Erciş, 2008: 303).

Beş büyük faktör, kişilik psikolojisi alanında önemli bir şekilde düzenleme ve bu alandaki karmaşıklığı gidermek için özetleme işlevi görmüştür (Barrick ve Mount, 1991: 2). Fakat geniş bir alanda kabul edilmesinden dolayı, birçok eleştiri almıştır. Kişilik psikolojisi alanında Block (1995), Eysenck (1991, 1992), Mc. Adams (1992), Pervin (1994), Tellegen (1993), Waller ve Ben-Porath (1987) ve Zuckerman (1992) bu modeli eleştirmişlerdir. Mc Adams (1992), beş büyük kişilik faktörünün kişilik araştırmaları üzerinde önemli bir model olduğunu vurgulamakta, fakat kişilik ile alakalı bütünleştirici bir özelliğe sahip olmayan bir model olarak görmüştür (Hough ve Öneş, 2009: 288).

Beş faktör kişilik modeli; duygusal denge-dengesizlik, dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, açıklık olarak ele alınmaktadır. (Goldberg, 1990; Barrick ve Mount, 1991; Digman, 1990). Bu faktörleri şöyle açıklayabiliriz:

Duygusal Denge- Dengesizlik: Beş faktör kişilik modelinde bu özellik kişinin sterse dayanıklılığını göstermektedir. Duygusal bakımdan olumlu görünen kişiler sakin, kendine olan özgüveni fazla ve kendinden emindirler. Olumsuz olan bireyler ise genelde asabi, tedirgin, kendilerini güvende hissetmeyen ve kendilerine acıma duygusu fazla bir yapıya sahiptirler. Bu yüzden böyle kişiler genelde karasız, mutsuz ve çevreye karşı tutarsız bir ruh hali içerisindeyler (Erdem, vd., 2015:763).

Duygusal dengenin tam karşısında duygusal dengesizlik yani “nevrotizm” olarak bilinen olumsuzluk düşüncesi vardır. Duygusal dengenin alt özellikleri rahatlık, pozitif bir düşünce bakış açısı, düşünceli, strese karşı dayanıklı ve tolere edebilme, hassas ve sakin özelliklere sahiptir. Diğer yandan duygusal dengesizlikte ise, sürekli endişe içerisinde, depresif, düşüncesizlik, öfke kontrolü olmayan, telaşlı ve kendine hiçbir zaman güveni olmayan bir kişiliğe sahiptir (Aydoğmuş, 2011: 35).

Birçok araştırmacı, nevrotizm’in temelinde depresyon, anksiyete bozukluğu, öfke, sıkıntı gibi olumsuz davranışları içerdiği konusunda fikir birliğine varmışlardır (Somer, vd., 2002:24). Diğer yandan, iş yaşamında da duygusal denge ve dengesizliğe değerlendirecek olursak, duygusal denge sağlayan bireylerin hizmet alanında daha rahat ve stressiz çalıştıkları görülebilir. Bu durumun sebebi, yüksek

seviye de duygusal dengeye sahip olan kişilerin rahat, sakin, stressiz olumlu düşünceye sahip ve serinkanlı olmaları hizmet sektöründe müşteriler ile iyi iletişim kurmalarına sebep olmaktadır. Duygusal denge ile yüksek hizmet performansı arasında güçlü bir ilişki elde edilmesi sağlanmıştır. Diğer yandan, duygusal dengesizliğin bireylerde işten kaçma eğiliminin yüksek olduğu saptanmış, buna karşın işten tamamen ayrılma eğilimlerinin düşük olduğu gözlenmiştir. Böyle kişiler kendilerine güven duymadıkları, deneyimlere açık olmamaları ve başarı isteklerinin düşük olması sebebiyle yeni bir iş arama gayreti içine de girmemeleri ile açıklanabilir (Aydoğmuş, 2011: 38).

Dışa Dönüklük: Kişilik boyutlarından dışa dönüklük, kişinin cana yakınlık, sosyal olmasını ifade etmektedir. Bu özellik, sevimlilik, atılgan, girişken, sıcak ve heyecanlı gibi olumlu duygular içermektedir. Dışa dönük olmayan yani içe dönük bireyler ise, sessiz ve utangaç davranışlar göstermektedir. Dışa dönük olan kişiler; konuşkan, eğlenceli, sosyal hayatlarında kolayca iletişim kurabilen ve sevecen özellikler gösteren, içe dönük kişiler ise; mesafeli, sessiz, pasif ve yalnızlığı tercih eden kimselerden oluşmaktadır (Horzum, vd., 2017: 399).

Kısaca, dışa dönük kişilerin sosyal, iyimser, sıcakkanlı, eğlenceli bir yapıya sahipken; içe dönük olan bireyler ise dışa dönük bireylere göre fazla sosyal çevreye sahip olmamaları ve sosyal ortamlarda aktif rol almamaları gibi özelliklere rastlanabilir (Alankaya ve Akpınar, 2017: 239).

Uyumluluk: İş birliği içerisinde olmayı isteyen kişilerdir. Hataları tolere etmek konusunda olumlu, başkalarına şefkat göstermeyi seven, ortak bir çalışma yapmak konusunda fikir alışverişine olumlu bakan bireylerden oluşmaktadır (Erdem, vd., 2015: 763). Uyumluluk gösteren kişilerde, güven, yumuşak yüzlü, açık sözlü, fedakâr, alçak gönüllü olma gibi özellikler içerir. Uyumluluğu düşük olan bireylerde düşmanca bir tutum, güvenilmez, inatçı, kaba ve şüpheli gibi davranışlar sergilemektedir (Çetin ve Basım, 2017: 118).

Sorumluluk: Kişilik özelliklerinin alt boyutu olan sorumluluk, adında görüldüğü üzere kişilerde sorumluluk ve görev bilinci olması, düzenli, disiplinli, özen gösteren, dikkatli ve becerikli gibi özellikleri içeren bir faktördür. Sorumluluk seviyesi yüksek görülen bireylerde başarıya meyilli, azimli ve istekli, planlı hareket

eden ve düşünceli bireyler olarak değerlendirilir. Sorumluluk düzeyi düşük olan kişiler dağınık, isteksiz, tembelliğe eğilimli, görev bilinci olmayan kişilerden oluşmaktadır (Doğan, 2013: 58). Kısaca sorumluluk faktöründe; sistemli, istekli, başarı odaklı, hırslı, titiz ve dikkatli özelliklere sahip kişiler yüksek puan; plansız, dağınık, düzensiz, işleri sürekli erteleyen kişiler düşük puanla değerlendirilmektedir (Yelboğa, 2006: 199).

Açıklık: Beşinci boyut olan açıklık; araştırmacıların en az fikir birliğine vardıkları faktördür. Bu faktör bazı araştırmacılar tarafından zeka, bazıları tarafından kültür veya deneyimlere açıklık olarak ele alınmıştır. Bu boyut karmaşık, meraklı, yaratıcı, bağımsız, kendine has, geleneksel olmayan cesur, yeniliği seven, değişime ayak uyduran, açık görüşlü fikirleri olan özelliklere sahiptir (Somer, vd., 2002:24).

Bilişsel yönüyle ön planda olan bu özellik, yüksek düzeyde olan kişilerde hayal kurma, maceracı, yaratıcı, meraklı, kendi düşüncesini açıkça beyan eden; düşük düzeyde olanlar da ise tutucu, ilgisiz, sıradan ve geleneksel bir özellik gösterirler (Çetin ve Basım, 2017: 118).

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE YENİLİKÇİLİK

Bu başlık altında girişimcilik, girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimcilik eğilimi konuları ele alınacaktır. Diğer yandan yenilikçilik kavramı ve yenilikçilik türleri konuları da ele alınacaktır.

2.1. Girişimcilik Kavramı

Araştırmacılar, girişimcilik ve girişimcilik eğilimi konusunda birçok tanımlamalar yapmış ve bu tanımlamaları farklı cümlelerle ifade etmişlerdir.

“Girişim” sözcüğünün Latin kökenli olan dillerdeki gelişimi bugün modern dünyada “girişimcilik” kavramının anlayabilmek bakımından esinleyici bir niteliğe sahiptir. İlk kez 15. Yüzyılda Fransızca ’da kullanılan “entreprendre” fırsatlar konusunda gözü kara, tereddütsüz ve cesur anlamına geliyordu. Bir anlam da toplumun uyanık yani gözü açık olarak gördüğü bu kişiler, başkalarından daha becerikli, becerilerden faydalanmasını bilen ve kişisel rahatlıklarına katkı sağlamak bakımından hızlı bir şekilde akıl yürütebilen bir tutum gösterirlerdi (Halıcı, 2005).

Girişimci kavramı, Fransız iktisatçı olan Jean Baptiste Say tarafından kullanılmıştır. Say Cantillon’un girişimciliğin tanımına üretim faktörlerini de içine alarak “*girişimciliğin risk almasının yanı sıra üretim faktörlerini örgütleme ve yöneltme özelliklerine de sahip olması gerektiğini*” vurgulamıştır. Say’a göre para harcayıp, risk alan herkes girişimci olamaz. Girişimci; üretim faktörlerini refah şekilde bir araya toplayan, bir yandan risk alırken, diğer yandan bütün bunların yönetimini de yapan kişilerdir (Demirel ve Özbezek, 2015: 114). Girişimcilik ve girişimci kavramlarına duyulan büyük ilgi ve araştırmalara rağmen, bu kavramları anlamak zor ve uğraştırıcıdır (Hancıoğlu ve Tekin, 2017: 468). Bu nedenle üzerinde kabul görmüş tek bir tanım yapmak kolay değildir. Fakat girişimcilik ile ilgili tanımlarda ortak özelliğin girişimcinin davranış biçimleri olduğu söylenebilir.

Kısaca girişimci; kar elde etmek için yenilikçi bir ürün ya da iş modeli kurmak için emeğini, vaktini ve sermayesini riske atan kişidir (Kurt, 2017: 17).

Girişimciliğin tanımlanmasındaki temel zorluk bu unsurun çok yönlü olması ve pek çok disiplini içinde barındıran farklı girişimcilik araştırmalarının analizlerini, metodolojilerini ve perspektiflerini benimsemesinden dolayı meydana gelmektedir (Özer ve Topaloğlu, 2007: 440). Girişimcilik ise, bir işletmenin meydana getirilmesi, yönetsel aşamaların işletilmesi, üretim ve pazarlamaya dair tüm risklerin alınması gibi, bir için oluşturulması ve bu için devam ettirilmesine ilişkin faaliyetlerin tümüdür (Küçük, 2017: 30).

Literatür incelediğinde, girişimcilik teorisine en iyi katkı “The Theory of Economic Development” isimli kitapta görölmektedir. Bu eserde Joseph Schumpeter, girişimciyi yenilik olarak değerlendiren ve gerçekleştiren bireyler olarak tanımlamaktadır. Schumpeter (1911) araştırmasında girişimciliğe yenilik terimini de eklemiş, girişimciliği yenilikçi olarak tanımlamıştır. Girişimcilik kavramı hakkında, literatür de bazı farklılıklar ortaya çıkmasına rağmen fırsatları yakalama, risk alma, yeni iş kurma, yeni bir ürün geliştirme ve hizmet üretme gibi bütün unsurların ortak noktalarını oluşturur. Dolayısıyla, girişimcilik; risk almak, üretim faktörlerini tedarik etmek ve bunları etkin bir şekilde kullanımını içermektedir (Demir ve Özbezek, 2015: 115).

Konuya başka bir bakış açısı kazandıran Drucker, girişimciliği inovasyonla bütünleştirerek, yönetsel bir aşama olarak değerlendirerek inovasyonu oluşturmak ve yönetmek olarak da ele alınmıştır. Böyle bir kültür olmazsa yönetimin onu meydana getireceğini yoksa sistemsel inovasyon olarak bilinen durumun girişimciliğin olmadığı yerde meydana gelmeyeceğini ifade etmektedir. Müftüoğluna göre girişimcilik ise; çevreyi devamlı gözlemleyip fırsatları değerlendirmek, talep değişimlerini hızlıca fark etmek, yeni talepler sağlamak, kaynakları temin ederek üretim faktörlerini oluşturmak, rekabeti sağlayan ve önemli olduğunu düşünen, sorumluluk almaktan kaçmayan, hızlı ve yenilikçi özelliklere sahip olan kişiler girişimci olarak görölebilir (Aksoy ve Yalçınsoy, 2017: 344).

Girişimcilik, istenen hedeflere ulaşabilmek için bir iş kurarak yönetme sürecidir (Uğurlu, 2017: 102). Girişimcilik, girişimde bulunan bir kişinin belirgin olmayan şartlar altında karlı bir fırsatı kaçırmaması durumunda ortaya çıkar. Girişimci olmak bir organizasyonun başlaması ve bunun ortaya çıkarılmasıdır. Yeni ürünler, hizmetler, yeni kaynaklar, sistemler ve süreçleri oluşturmayı içerir.

Girişimciler genelde yöneticilerden farklılık göstermektedirler. Yöneticiler, resmi bir hiyerarşı ve otorite kullanırken, girişimciler bağlantılardan meydana gelen ağlarını kullanırlar. Diğer taraftan yöneticiler varlıklara sahip olmak isterken, girişimciler o varlıkları ya kiralar ya da geçici biçimde kullanırlar. Yöneticilerin bazıları risk almaktan kaçınan ve yavaş hareket eden kişilerden oluşur, girişimciler ise hızlı karar verebilen ve risk almayı tercih eden kişilerdir (Akyol ve Akın, 2016: 121-122; Stevenson ve Jarillo, 1990: 17; Miller, 1983: 770).

Yani girişimcilik doğuştan gelen bazı temel özellikler ile çeşitli etkenlerin bireyi etkilemesi ve yön vermesi sonucunda meydana gelmektedir. Girişimciler de doğuştan gelen bazı yetenekler olsa da bunların ortaya çıkması gerekmektedir. Bu yeteneklerin ön plana çıkmasında aile, arkadaş çevresi, toplumsal yapı ve teknoloji gibi bazı faktörler etkili olmaktadır. Kişiliği oluşturan ve kişilik üzerinde etki eden sosyo-psikolojik, fizyolojik ve genetik tüm unsurların girişimciliği de etkilediği belirtilmektedir (Kılıç, vd., 2012: 426).

Girişimcinin faaliyetlerindeki en önemli amaç kar elde etmektir. Yani girişimci, Bir taraftan risk alarak, diğer taraftan üretim faktörlerini oluşturarak onları işletmektedir. Bu sebeple girişimci de yöneticilik ile ilgili vasıflarının da bulunması gerekmektedir. Girişimciler manav, tamirci ve bakkal olabileceği gibi holdingler, marketler, fabrikalar kuran kişiler de olabilir. Burada önemli olan “girişimcinin kim olduğu konusudur.” Bu alan da çeşitli yapılan tanımlamaların tümünde ortak nokta girişimcinin temel faktörlerinin “başkalarının göremediği fırsatları ve olanakları görüp, bunların iş fikri haline gelmesi ve risk alabilme yeteneği” olduğu görülmektedir (Durukan, 2006: 29; Stevenson ve Jarillo, 1990: 17; Miller, 1983: 770).

Girişimciliğin gelişmesi ve yayılması girişimcilik için gerekli olan alt yapısının sağlanması bu faktörlerin sınırlar içinde yeterli bir seviye de olmasına bağlıdır. Bu etmenlerden en önemli olanı “girişimcilik kültürü” dür. Bu kültür girişimciliğin gelişim göstermesinde ve yayılmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Girişimcilik kültürü, girişimcilere yeni misyon ve vizyon getiren, emek ve giderlerinin karşılığını almayı amaçlayan girişimci türünün oluşmasını sağlayan bir kültürdür. Girişimcilik kültürüne bağlı kalarak yetişen bir girişimciye özellikler, başkalarının fark etmediği fırsatları görür, bu fırsatları iş imkanına çevirir,

risk alabilme ve bir işletme kurarak insanlara iş sahası oluşturur. Bu bağlamda *“girişimcilik kültürü, girişimciye yeni bir statü kazandıran, emeklerinin karşılığını almayı garanti eden, başkalarının kendisine iş imkanı vermesini beklemek yerine, başkaları için uğraşıp iş fırsatı oluşturan yeni bir neslin yetişmesini sağlayan kültürdür”* (Patır ve Karahan, 2010: 30).

2.1.1. Girişimcilik Eğilimleri

Girişimcilik hakkında alan yazı incelendiğinde, konu ile ilgili çalışmaların Gartner (1989; 1990) öncesi ve sonrası ve Shapero (1982) sonrası olarak üç dönem incelendiği görülmektedir. Bu dönemler de ön plana çıkan temel faktörler girişimci kişilik özellikleri, kişisel ve öz geçmiş özellikler ve girişimcilik eğilimleri olarak görülmektedir. Gartner öncesi olarak isimlendirilen araştırmalar da, önem verilen husus girişimcinin kişilik özellikleridir. Bu yaklaşımlara göre girişimciler, iş kurmaya elverişli, eşsiz özelliklere sahip bireyler olarak değerlendirilmektedirler. Gartner sonrası olarak geçen dönem de, girişimciler ve iş kurma ilişkisi incelenmiş olup; bu ilişkinin kişisel ve öz geçmiş faktörleri ele alınmıştır. Girişimciliği anlayabilmek için her iki özellik de önemli olduğu belirtilse de, alan yazındaki bazı çalışmalar da girişimcilik eğiliminin göz ardı edildiği görülmektedir. Shapero sonrası olarak görülen dönem de, girişimciliğin eğilimsel bir süreç olduğuna dair, farkındalık oluşmuş ve “eğilim” modellerine doğru bir yönelme söz konusudur. Durham Üniversitesin de Sally Caird, girişimci bireylerin eğilimlerini belirlemek için çalışmalar yapmış ve ölçek geliştirmiştir. “Girişimcilik Eğilimi Testi (GET)” beş faktör ile değerlendirilmiştir. Bunlar, başarı ihtiyacı, yaratıcılık eğilimi, bağımsızlık, risk alma ve içsel kontrol olarak ele alınmıştır (Keleş, 2013: 30). Girişimcilik eğilimi, bireyin herhangi bir girişime geçmeden önce içinde bulunduğu davranışsal, eylemsel ve düşünsel eğilimleri ifade etmesidir. Girişimcilik eğilimine sahip bireyler girişimci ruha sahiptirler. Ayrıca girişimcilik eğilimi yüksek olan bireylere sahip işletmeler daha hem yerel hem de uluslararası pazarda daha yüksek performans göstermektedirler (Tekin, 2016: 121; Tekin ve Nas, 2017: 1185; Lumpkin ve Dess, 1996: 136; Lumpkin ve Dess, 2001: 431; Hong vd., 2013: 46)

Girişimcilik ile ilgili tanımlarda ortak özellik girişimcinin davranış biçimleridir. Bu davranış çeşitleri; inisiyatifli olma, sosyal ve ekonomik bölümler de

düzenleme yapma ve başarısızlığı kabullenme olarak görülmektedir. Bu kalıplar girişimcilik eğilimlerinin yönünü belirlemektedir. Araştırmacılar girişimcilik eğiliminin yaratıcılık, yenilikçilik, risk alabilme ve proaktiflik olmak üzere üç boyutta ele almışlardır (Bektaş ve Köseoğlu, 2007: 303; Lumpkin ve Dess, 1996: 136).

Girişimcilik teorisi ve girişimcilik araştırmaları kapsamında, önemli bir etkiye sahip olan girişimcilik eğilimi konusunun, özellikle gelecekte girişimci olma potansiyelleri olan öğrenciler açısından incelenmesinin gerekliliği birçok araştırmacı tarafından vurgulanmaktadır (Konaklıoğlu ve Kızanlıklı, 2011: 73).

Yapılan araştırmalara bakıldığında, girişimcilik eğilimlerinin çok sayıda faktöre bağlı olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğilimleri eğitim, aile, toplum, kültür gibi faktörlere göre değişiklik göstermektedir. Shane ve Venkatraman'a göre; girişimci kişilerin varlığının sosyo-kültürel, ekonomik, demografik ve kişisel özellikler girişimciliğe etki etmesine rağmen, kişinin girişimciliğe olan arzusu ve eğilimlerine de bağlıdır (Aksoy ve Yalçınsoy, 2017: 344).

Girişimcilik eğiliminin de, genelde aile faktörünün çok önemli olduğu görülmektedir. Ailenin etkisini sosyal çevre ve ekonomik koşullar belirlemektedir. Bu kapsamda ailenin durumu, ebeveynlerin mesleği, eğitim ve gelir durumları girişimcilik eğilimini etkilemektedir. Çünkü eğitilmiş ve yüksek gelire sahip olan bir ailenin çocuklarının da eğitim alması ve girişimciliğe eğilim göstermesi için gerekli olan bilgi ve imkân sağlanacaktır. Diğer yandan girişimcilik eğiliminin de, üniversitede öğrenim gören gençlerin girişimciliğe yönlendirilerek ve girişimci ruhlarını teşvik ederek olumlu etkiler gözlenmektedir. Tüm öğrencilerin girişimcilik eğitimi alması ile girişimciliğe yönelmesi beklenemez, fakat içinde girişimcilik arzusu ve eğilimi olanların potansiyellerinin ortaya çıkmasında yardımcı olacaktır (Bozkurt, 2011: 26).

Balaban ve Özdemir (2008) araştırmasında, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ve bu eğilimleri ile girişimcilik eğitimi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma da, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilere veri toplama aracı olan anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda göre, girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilediği görülmüştür.

Girişimcilik eğilimlerini, girişimcilik kavramına göre iki şekilde gruplandırabiliriz. Bunlardan birincisi, yeni bir iş kurma sürecine ilişkin çalışmalar, ikincisi ise insanın gelişimi ve davranışlarına ilişkin bir durum olarak görülmektedir. Girişimci bireylerin kişilik özelliklerine bakıldığında, çoğunun birbirine benzer oldukları görülmektedir. Üniversite de öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, kendine güven, risk alma, motivasyon gibi özelliklerin yanında empati kurma, önderlik etme ve duygusal zekanın ön planda olduğu belirlenmiştir. Diğer birçok çalışmalarda girişimcilik eğiliminin, yaş, medeni hal, sosyal çevre ve aile, eğitim, yaşam şartları, vb. faktörler etki göstermektedir. Bununla birlikte kişilerin bir kısmı girişimcilik eğilimini eğitim ve iş fırsatları bulma gibi durumlarla da kazanabilmektedir (Sarıtaş ve Duran, 2017: 150).

Girişimcilik eğilimini etkileyen diğer bir etmen ise, kırsal ve kentsel bölgelerdeki yaşam koşulları olduğu savunulmaktadır. Böylece kentsel bölgelerde doğanların daha fazla girişimciliğe eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Bunun nedenlerinden birisi, girişimcilik çalışmalarının kentsel alanlar da daha çok gerçekleşmesidir. Özellikle başarılı olan girişimcilerin bulunduğu çevreler de, kişilerin bu tür girişimcilere özenerek onları taklit etmesi girişimciliğe hız kazandırmaktadır. Böylece, bu bölgeler de girişimcilik eğilimi fazla görülerek, bu bölgeler girişimcilik bakımından isimlerini fazlaca duyurmuştur (İrmiş ve Barutçu, 2012: 5).

Girişimcilik eğilimi, bireyin herhangi bir girişime geçmeden önce içinde bulunduğu davranışsal, eylemsel ve düşünsel eğilimleri ifade etmesidir. Girişimcilik ülke ekonomisinde çok önemli bir yere sahiptir. Gerek ekonomik alanda rekabet üstünlüğü bakımından gerekse ülkenin refah durumunu yükseltmek için istihdam oluşturmak ciddi bir gereksinimdir. Ancak, girişimcilik ve girişimcilik kültürünün oluşmasının zorunluluğu ve bunun başarılması, rekabetçi bir ekonomi için önemli bir basamak oluşturmaktadır (Çiçeklioğlu ve Afşar, 2017: 2).

Girişimci kişilik özelliklerini, kolayca özetlemek gerekirse, girişimcilerin kişiliklerine, eylemlerine, alışkanlıklarına ve düşünsel durumlarına göre gruplandırmak mümkündür. Girişimcilik eğilimleri üç temel kategoride değerlendirilebilir. Bunlardan ilki, düşünsel eğilimlerdir. Girişimci bireylerin, başkalarından farklılık oluşturmaya neden olan farklı bir düşünce tarzına sahip

olmasıdır. Bu kişiler daha çok yenilikçilik ve yaratıcılık faktörüne önem vermektedirler. Bu bireyler, değişimden yana, kendine özgü, esnek, ileriye tahmin ederek hareket eden, kabiliyetleri ve hayal gücü yüksek olan bireylerdir. Diğer yandan, hep öğrenme isteklerinin olması ve her öneriye değer verme davranışlarının bulunması gibi faktörler de yer almaktadır. Sonuç olarak düşünsel eğilimler her zaman sonuç odaklıdır. İkinci bir eğilim olan duygusal eğilimler ele alınmaktadır. Bu yönüyle, girişimci bireyleri diğer kişilerden farklı kılan iyi bir iletişim gerçekleştirebilmeleridir. Diğer bireylerle çok iyi geçinirler, doğru işleri yapakta ısrar ederler, doğruları kendilerinin geliştirdikleri yöntemlerle bulurlar, çok fazla kurallara bağlı kalmazlar ve buldukları doğrular da çok inatçıdırlar. Girişimci kişilerde bu eğilimlerin dışında, üçüncü özellik ise, eylemsel eğilimlerdir. Bu eğilimin diğer insanlardan farklı kılan özelliği, öncelik sırasına önem vermeleridir, zamanı etkin ve verimli kullanırlar, dinamik ve enerjiktirler, pratik, ekipçi ve örgüt kültürüne sahiptirler, fırsatları çok iyi değerlendirebilmeleri için özel becerilere sahiptirler. Buradan sonuçla, eylemsel eğilimler, duygusal ve düşünsel eğilimlerin faaliyete geçtiği, girişimci bireyin düşünce ve duygularının dışavurumudur. Bu da girişimci kişinin bu eğilimlerini bir bütünlük halinde koordine etmesini sağlamaktadır (Aktürk, 2012: 17-18).

Girişimcileri girişimci olmaya teşvik eden etkenlere bakıldığında, Scheinberg ve Macmillan (1988) 11 ülke de yapılan çalışmada bu etkenleri altı değerde belirtmiştir. Bu değerler, kabul görme, gelir sağlama, kendini geliştirme, bağımsız olma, toplumu geliştirme düşüncesi ve çıkış yolu olarak görmeleridir. Littunen (2000) ise, girişimcileri motive edici özellikleri kendinin patronu olma, maddi ve manevi kazançlar, kendi geleceğini yönlendirebilme, bağımsız ve esnek iş alanı oluşturma, iş fırsatlarını yakalama isteği olarak belirlemiştir. Shane, Kolvered ve Westhead (1998) ise, 14 ülkede yapılan araştırmalarda girişimcilerin bağımsızlık istekleri, toplum tarafından kabullenilmesi, öğrenme ve aileden gelen geleneği devam ettirme olarak açıklamıştır (Soysal, 2010: 88).

2.1.2. Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler

Literatürde girişimciliği etkileyen etmenlerin farklı başlıklar içinde tanımlandığı ve farklı maddeler altında toplandığı görülmektedir. Genel bir bakış

açısıyla, girişimciliği kültürel, çevresel ve kişisel faktörler yani kişiye özgü becerilerden etkilendiğini belirtmek mümkündür (Börü, 2006: 13).

Diğer yönden, son yıllar da girişimciliği bireye has karakter özellikleri ile açıklamanın yanında, bölgelerin sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri ile beraber değerlendiren araştırmalarda da yoğunluk görülmektedir. Böylece girişimcilik, kişinin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve ekonomik faktörlerin bir ürünü olarak ele alınmaktadır. Buna göre, kişinin girişimcilik ruhunu geliştirmesi, kendine özgü becerilerini ve niteliklerini olumlu veya olumsuz etkileyebilecek etmenleri olduğu belirtilmektedir (Soysal, 2010: 87). Girişimcilik eğilimin ortaya çıkmasına yönelik bazı araştırmalarda temel unsurları 4 başlık altında toplayabiliriz:

Kişilik Özellikleri: Girişimciliği etkileyen en önemli unsurdan biri kişisel özelliklerdir. Bazı kişiler temel özellikleri ile başkalarından ayrılırlar. Risk alabilmek, başarıma isteği, kişinin kendine olan güveni, yaratıcılık ve yenilikçilik düşüncesi, kontrol edebilme özelliği, hayal gücü, bağımsız düşünebilmesi gibi özellikler örnek gösterilebilir. Bu tür kişilik özelliklerin doğuştan geldiği bilirse de, çevre faktörlerinin de bu özellikleri ortaya çıkarma da etkili olduğu düşünülmektedir. Bu faktörlerin bir kısmı öğrenilebilir ve geliştirilebilir olduğu bilinmektedir (Börü, 2006: 20). Kişinin riske karşı toleransı, risk alabilme durumu, başarıma arzusu, kontrol gücü, belirsizliklere karşı tutumu, yenilikçi düşünce anlayışı, kendine olan güveni gibi değerlerin girişimcilik eğilimini etkilediği görülmektedir (Konaklıoğlu ve Kızanlıklı, 2011: 75).

Kültür ve Çevre: Yapılan çalışmalar, girişimcilerin deneyimleri ve yeni imkanların ortaya çıkması ile hızlı hareket edebilme becerisinin ön planda olduğu, girişimcilerin becerileri ile faaliyetleri arasında önemli bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Bu yönden ülkeler, hem girişimci için fırsatlara, hem de bu imkanları değerlendirebilecek ölçülü düşünen girişimcilere ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, bireylerin girişimci özelliklerini artırabilmek ve girişimciliği geliştirmek ve yaymak amacıyla girişimciliği etkileyen faktörleri bilmek önemlidir (Erbatu, 2008: 12).

Bu bakımdan girişimci bireylerin kişiliklerinin oluşmasında doğuştan gelen ve sonradan kazanılmış becerilerin yanında onları girişimciliğe yönlendiren pek çok faktör olduğu gibi, aynı zamanda dış etmenlerinde girişimciliğin oluşmasında etkili

olduğu yapılan çalışmalar sonucunda, desteklenmektedir. Aile, toplum, eğitim, ekonomik durum, sosyal çevre gibi etmenler etkili olmakla birlikte cinsiyet, kırsal ya da kentsel yaşamlar, iş tecrübeleri, rol modelleri gibi faktörler de etkili olduğu belirtilmektedir (İrmiş ve Barutçu, 2012: 3). Girişimcilik kişinin içinde bulunduğu toplumsal kültürden, etki altında olduğu kültürlerden ve kişiyi yetiştiren (öğretmen, aile, vb.) faktörlere bağlıdır (Sarıtış ve Duran, 2017: 151).

Girişimcilik ile sosyal yapı arasındaki ilişki yakınlık göstermesinden dolayı, bireylerin bu yapılarına ve bu yapıdan oluşan düşüncelerine etki etmesi ve girişimcilik üzerinde önemli rol gösterdiği görülmektedir. Kültürün girişimciliğin başlamasına yönelik kişisel tutumu belirlediği düşünülen toplumlarda başarısızlığın tolere edilebildiği, hataların büyütülmediği, bireylerin yenilikçiliğe teşvik edildiği dolayısıyla girişimciliğin toplum tarafından desteklendiği görülmüştür. Sonuç olarak girişimcilik ile kültür arasında yakın bir ilişki olduğu görülmüş, kültürel faktörler girişimciliğin var olması ve gelişim göstermesi için uygun şartları oluştururken, iyi bir girişimcinin de ruh, akıl ve kültürel formlarının da sağlam olması gerekmektedir (Bozkurt, 2011: 23).

Aile: Literatür kapsamında, Bektaş ve Köseoğlu (2007) araştırmasında da, aile işletmelerinin sahip oldukları örgüt kültürü ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Uşak ilinde üretim faaliyetinde bulunan aile işletmelerinin girişimcilik eğilimlerine yönelik düşünceleri ve tutumları anket yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, aile işletmelerinin örgüt kültürü ve girişimcilik eğilimleri arasında kuvvetli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Girişimcilik ruhu, bireylerde kalıtsal olarak var olabileceği gibi, aile, toplum, eğitim, vb. gibi etmenlerle de girişimcilik ruhu geliştirilebilir. Girişimcinin içinde büyüdüğü ekonomik çevresi, onun ekonomik koşullarını; aile yapısı, ailenin kökenini, eğitimi, yaşı, vb. onun sosyolojik koşullarını ve kişisel özellikleri, işini severek yapması, işe karşı disiplin anlayışı, vb. özelliklerde psikolojik şartlarını oluşturmaktadır (Arslan, 2002: 3).

Eğitim: Bireylerin girişimci olma konusunda, kararlarını etkileyen bazı faktörlerin içinde yer alan, ailenin destek olması, ekonomik durum, devlet desteğinin yanında kişinin eğitimi de yer almaktadır. Bu sebeple özellikle üniversite yıllarında

alınan eğitimin gençlerin girişimciliğe olan bakış açılarını ve ileriki hayatlarında kariyer olarak algılamalarını olumlu yönde değiştireceği için girişimcilik eğitimlerinin önemi vurgulanmaktadır. Diğer taraftan, girişimcilik eğitimleri iş fikirlerinin oluşmasına, bu fikirlerin değerlendirilmesine, finansman kaynaklarının bulunmasına, iş planının oluşumuna destek vermekle birlikte sadece işletmenin kuruluş öncesi ve kuruluş aşamasında değil, daha sonra da yol gösterici olmaktadır (Yumuk, 2013: 103).

Girişimciliğin gelişiminde diğer bir önemli etken, eğitim kurumlarının olduğu görülmektedir. Çalışmalar da alınan sonuçların çoğu eğitim sürecinde devamlı farklılaşan ve geçerliliğini hemen kaybeden bilgileri öğretmek yerine, bilinmeyenleri ortaya çıkarmaya yönelik eğitimlerin verilmesi, eğitim kurumlarında öğrenim gören kişilerin daha bilinçli ve sağlam bir girişimci olduklarını göstermektedir (Keleş, vd., 2012: 110).

Yumuk (2013) araştırmasına göre, turizm bölümünde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ölçülmesi ve girişimcilik eğitiminin girişimciliği meslek olarak seçmelerindeki etkinliği araştırılmıştır. Araştırma Trakya Üniversitesine bağlı turizm eğitimi veren yüksekokul ve meslek okullarında 340 adet öğrenciye anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda, girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine kısmen etkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

2.2. Yenilikçilik Kavramı

Araştırmacılar; yenilikçilik konusunda farklılıkları anlamak ve açıklık getirebilmek için yenilikçilik ile alakalı tanımlamalar yapmış, bu tanımlamalar farklı cümlelerle ifade edilmiştir. Bu bölümde yaratıcılık, yenilik ve yenilikçilik ile ilgili literatür incelemesi yapılmıştır.

Yaratıcılık ilk olarak, Gestalt okulun da psikologlar tarafından incelenmiş olup; psikometrikçiler tarafından ifade edilmiştir. Bu dönemde yaratıcılığı ifade etmeye çalışanlar, kişisel yaratıcı ve zihinsel kapasitesi, kişilik özellikleri, düşünme modeli ve zamanı, çevre faktörü gibi unsurlar yönünden incelenmiştir. Günümüzde bu faktörlerin hepsi bilinir durumdadır. O dönemde ve günümüzde farklı yöntem ve metotlar uygulansa da iki temel unsur vardır. Birincisi, yaratıcılığın yalnız yaratıcının

bireysel özellikleri ve düşüncesi anlaşıldığı zaman açıklanabileceği ve ikincisi ise, yaratıcılık sürecinin farklı alanların hepsinde benzer olduğudur (Kapu ve Baştürk, 2009: 525).

Amabile (1983) ve Shalley (1995)'e göre yaratıcılık, yeni ve uyumlu bir fikir, ürün, çözüm ve süreçlerin üretilmesidir. Yeniliklerin artmasını isteyen bir işletmenin yaratıcılık düzeyinin de fazla olması gerekmektedir. İşletmelerin bilgi sağlama ve üretme kapasiteleri ile ilgili sorunların çözüme ulaşabilmesi için yaratıcılık gerekmektedir. Organizasyonda yaratıcılık olmazsa, rekabet gücü olan yeni fikirlerde olmayacaktır (İşkân, 2013: 87).

Yeni ve özgün bir ürünün ortaya çıkması yaratıcı düşünme becerisi ile mümkünken, o alana ait sınırların ve gereklerin karşılanması ancak o alana ait bilginin elde edilmesi ve birikimi ile sağlanabilir. Yani, yaratıcılık için önemli olan bilgi ve bilgiyi eyleme dönüştürecek yeteneğin olmasıdır. Ford (1996)'a göre, inovasyon aşamalarını, çıktılarını ve inovasyon üretimi süreci boyunca meydana gelen problemlerin çözümü gibi unsurların birbiriyle ayrılmaz bir bileşenidir (Şengül, 2015: 27-28).

Yaratıcılık daha önce keşfedilmemiş olanı keşfetmek, yapılmayan bir şeyi yapmaktır. Amabile göre yaratıcılık, değişen şartlara uygun bir şekilde yanıt vermek ya da mevcut olan şartlara değişim getiren bir davranışta bulunmaktır. Amabile, yaratıcılığı bilimden sanata, eğitimden, kuruma, işletmeye ve günlük hayatımıza kadar insani faaliyetlerin bütün bölümlerinde alışılmamış fikirlerin meydana gelmesi ve üretimi olarak belirtmektedir (Kapu ve Baştürk, 2009: 526).

Yaratıcılık, ürün ve hizmetler de farklılık sağlamak amacıyla fazla sayıda fırsatların olduğu piyasa da faaliyette bulunan işletmeler bakımından artarak önem göstermektedir. Yaratıcılık bireysel ve örgütsel karar alma süreçlerinde en doğru kararların alınmasında farklı birçok alternatifleri ortaya çıkaran düşünce ve fikirlerin tümüdür. Yaratıcılık unsurunun önem sağlaması ve bu unsuru etkileyen faktörler; piyasada lider olabilmek, küreselleşme, müşteri bilincini arttırmak, çalışanların değer yargılarını farklılaştırmak, teknolojinin hızlı değişimi, değer yargılarının ve nüfus yapısının değişmesidir. Yaratıcılık ve girişimcilik, yenilik yapılabilmesi için iki önemli ve birbirini tamamlayıcı unsurdur. Yaratıcılık ve girişimcilik arasındaki bağ,

riskin ortaya çıktığı zamanlar da, girişimci bireyin yaratıcılık zekasını kullanarak riski en az düzeye indirebilmesidir. Her ikisi de yeni bilgilerin oluşturulmasında ve bu bilgilerin eyleme dönüştürülmesinde gereklidir (Marangoz, 2017: 111-112).

Batey ve Furnham (2006), yaratıcılık çeşitlerini (günlük, sanatsal ve bilimsel) olarak ele almıştır. Kişilik faktörleri ile yaratıcılık boyutları arasındaki ilişkiyi değerlendirmişlerdir. Örneğin, kişilik özellikleri faktörlerinden, deneyimlere açıklık boyutunun yaratıcılık tiplerinden üçü ile de pozitif yönlü korelasyonu, nevrozluğun sanatsal yaratıcılık için olumluluk gösterdiğini ve günlük yaratıcılık için olumsuzluk belirttiğini ifade etmiştir. Batey ve Furnham (2006), yaratıcılık ve kişilik faktörleri arasındaki ilişki de ürünün çeşidine (akademik, günlük, sanatsal) göre değerlendirmişlerdir (Coşkun ve Şenyurt, 2015: 44).

“Yenilik” kavramı, Latince bir sözcük olan “İnnovatus”tan türetilmiş, “toplumsal, kültürel ve idari bir alanda yeni metotların kullanılmaya başlanması” anlamını taşımaktadır. İnovasyon kavramı Türkçe’de “yenilik”, “yenilenme”, “yenilikçilik” gibi sözcüklerle karşılık bulsa da bu sözcükler gerçek anlamını karşılamamaktadır. Yenilik, işletme içindeki eylemler de işyeri yönetiminde veya dış çevre ile olan ilişkiler de yeni veya önem arz eden bir mal, hizmet, süreç, yeni bir pazarlama metodu ya da yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanmasıdır (Önal, 2009: 3). İnovasyon, metot da yada teknoloji de bir değişimdir, daha önceki iş yapma biçimlerini bırakarak yeni bir oluşum sağlamaktır. İnovasyonu desteklemek için, bir düzine kolay kurallar bulunmaktadır. Bunlar, inovasyon için amaç belirlemek, araştırma ve geliştirmeye daha çok önem vermek, girişimcilik için yeni fikirler edinmek, kolaylaştırmak engel olmamak, müşteriye odaklanmak ve başarısızlığında olabileceğini asla unutmuyarak hoş görülmesi olmalıdır. Bu kuralları tüm işletmeler kullanmaktadır (Mohr, 1969: 112; Tushman ve Nadler, 1986: 74, Doğanalp, 2016: 351).

Yenilik (inovasyon), bir düşünceyi veya bir fikri, pazarlanabilen bir ürüne, geliştirilmiş yapım yöntemine ya da topluma hizmet yöntemine dönüştürmeyi ifade etmektedir (Marangoz, 2017: 132). Yaratıcılıkla ilgili düşünce ve fikirlerin eyleme dönüşmesi icat ve yeniliklerin kaynağını meydana getirmektedir. Her yenilik ve icat, temelinde yaratıcılıkla oluşmuş fikirlere sahiptir (Eren ve Gündüz, 2002: 66).

Yenilik bir kurum veya kuruluşun başarısı için hayati bir önem arz etmektedir. Çalışmalar da belirtilen en önemli unsur, yeni ürünün sağladığı başarıdır. Yenilik; yeni ürünlerin, fikirlerin, yöntemlerin, politikaların ve süreçlerin ilk kullanıcısı olma becerisidir (Erdil ve Kalkan, 2005: 107; Tushman ve Nadler, 1986: 74).

Literatürde “yenilikçilik” kavramı genel ve davranışsal olmak üzere iki şekilde incelenmiştir. Genel yenilikçilik, bir kişinin yeniliklere açık olma seviyesi ve yenilik ile ilgili kararların başkalarından bağımsız bir şekilde verilmesi olarak tanımlanmaktadır. Genelde yenilikçiliği kişilik özellikleri ile bağdaştıran bu yaklaşım, kişinin yenilik kavramı ile ilgili tutumlarını değerlendirmektedir. Diğer yandan davranışsal yenilikçilik ise, bir ürünü ilk kullanan tüketici olma isteğiyle, tüketicilerle ilişkili olarak değerlendirilen ve pazar kültürüne sahip, fikir liderliği yapan ve fiyat konusunda hassasiyet göstermeyen özelliklerle ilişkilendirilebilir (Baş, vd., 2015:62). Yenilikçilik kavramı, çeşitli bilim dallarında tanımlanmış ve açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmalar incelendiğinde, bireysel ve örgütsel yenilikçilik olarak ele alınmaktadır. Bireysel yenilikçilik, kişinin içinde bulunduğu alanda yeniliği başkalarından daha hızlı olarak benimseme seviyesini ifade etmektedir. Örgütsel yenilikçilik ise, yeni bir ürün ya da hizmeti ortaya koyma anlamına gelmektedir. Bireysel ve örgütsel yenilikçilik birbirini tamamlayan ve kesintiye uğramayan bir süreçtir (Deniz, 2012: 55).

Yenilikçilik, sürekli bir biçimde etkin, esaslı ve kökleşmiş yenilikler olarak ele alınmaktadır. Sürekli yenilik, işletmelerde ürünlerin kendi yapılarını değiştirmeden, ürün üzerinde küçük değişimler yapmalarıdır. Dinamik yenilikler, ürünlerin kullanım şeklini ve düzenini değiştirmeden mevcut ürünün başka bir çeşidini veya yeni bir modelini geliştirmektir. Köklü yenilikler ise, tüketicilerin kullanım alışkanlıklarını tamamen değiştirerek yeni bir ürünün meydana gelmesidir. Stratejik bir yenilik süreci şu hususları kapsamaktadır (Demirel ve Seçkin, 2008: 192). Yaratıcılık, pazara hakimlik, gelecek eğilimli, yeni bir değer ve model oluşturabilmek, keşfedici, işbirlikçi ve farklı fikirlere saygılı, vizyon ve misyona sahip ve bilgiye önem veren işletmelerin yenilikçiliğe bakış açıları bu hususlar doğrultusunda olmalıdır (Demirel ve Seçkin, 2008: 192; Hult vd., 2004: 430; Midgley ve Dowling, 1978: 229).

Yenilikçilik, işletmecilik ile ilişkili olarak, genelde yaratıcılığın bir ürünü ve eyleme dönüşmesi olarak düşünülür. 1950 ve 1960'lı senelerde etkinlik, 1970 ve 1980'li senelerde kalite, 1990'lı senelerde esneklik dönemleri ile süre gelen günümüz ise yenilikçilik çağıdır (Marangoz, 2017: 133). Bir ürün veya hizmetlerin meydana gelmesi, var olan ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, yeni metotların ortaya çıkarılması ve yeni yöntemlerin belirlenmesini kapsamaktadır (Demirel ve Özbezek, 2015: 120). Yenilikçilik girişimciliğin en önemli noktasıdır. Yenilik yaratıcılığın ticari anlamdaki şeklidir. Girişimcilik eğilimi yüksek olan bireylerde yenilikçilik özelliğinin de yoğun olduğu görülmektedir. Girişimci, rakiplerine fark yarattığı sürece, işletmenin başarısını yeniliklerle devam ettirecektir (Bozkurt, 2006: 100). Girişimcilik eğilimi yüksek olan yenilikçi ve yaratıcılar, sadece yeni fikirlerle yetinmemekte, yeni fikirleri bulma ve geliştirme konusunda çabalamaktadır (Korkmaz, 2000: 169). San'a (1979) göre, yaratıcı süreçleri meydana getiren sadece zihinsel yetenekler değil, aynı zaman da duygular, algılar gibi yetilerinde bir araya gelerek birbirleriyle bağlantılı olmalarıdır. Yaratıcı bir hareket, tüm bu unsurları bir araya getirip ortaya bir buluşun veya yeniğin çıkmasını sağlamaktadır (Öncü, 1992: 257).

Schumpeter'den sonra pek çok araştırmacı girişimcilik kavramını açıklarken, girişimciliği yenilikçilik kapasitesi ile ifade etmektedir. Bu sebeple girişimciliğin farklı faktörleri ve yenilikçilik ile ilişkisi çoğu kez incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ölçmek için dünyada ve ülkemizde pek çok araştırma yapılmıştır. Çalışmalarda, üniversite öğrencilerinin yüksek seviyede girişimcilik eğilimi gösterdikleri, yenilikçilik eğilimleri ise zaman zaman girişimciliği etkileyen, zaman zaman ise girişimcilik eğilimini açıklamaya çalışan bir değer olarak pozitif yönlü bir ilişki içindedirler (Ensari ve Alay, 2017: 236).

2.2.1. Yenilikçilik Türleri

Yenilikçilik, çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. Oslo Kılavuz'unda (2005) ürün yenilikçiliği, süreç yenilikçiliği, pazarlama yenilikçiliği, organizasyonel yenilikçilik olarak dört grupta incelenmiştir.

Ürün Yenilikçiliği: Ürün kavramı hem mal hem de hizmeti içine aldığı için ürün yeniliği de buna istinaden mal ve hizmetlerin özelliklerinde önemli derecede

iyileşme ve gelişmeleri ifade etmektedir. Giyim eşyalarında hava alabilen kumaşların kullanımı, IP telefonlar, LCD televizyonlar, yeni gıda ürünleri (sağlık bakımından), hizmet olarak bakıldığında ise, internet bankacılığı ve günümüzde giderek artış gösteren internetten alışveriş mağazaları örnek verilebilir (İşkân, 2013: 100). Ürün yenilikçiliği, mal ve hizmetlerdeki değişimlerdir (Doğanalp, 2016: 352). Ürün yenilikçiliği incelenirken, işletme ve pazar olarak gruplara ayrılmıştır. Ürün yenilikçiliğinin başarısı, yeni ürünlerin tüketiciler tarafından talep edilebilir olması, uygulama kolaylığı olması ve yeni ürünün pazarlanabilir ve satılabilir olması ile ilişkilendirilmiştir (Yavuz, 2010: 146).

Ürün yenilikçiliğinin, hizmet üreten işletmelerdeki karşılığı hizmet yenilikçiliğidir. Hizmet üreten kurumların ortaya çıkardıkları hizmeti ürün içerisinde değerlendirmek gerekir. Bu anlamda hizmet alanında tedarik etme biçiminde önemli iyileştirmeler (etkinlik, hız, vb.), mevcut olan hizmetlere yeni özellik ve fonksiyonların eklenmesi ve yeni olan hizmetlerin tümünün pazara çıkarılmasıdır. Bu yeniliklere örnek olarak, internet hizmetlerinin yanı sıra son zamanlarda sağlık kurumlarının evde bakım hizmetleri de örnek verilebilir (Aksoy, 2011: 35).

Süreç Yenilikçiliği: Üretim unsurları kullanılarak girdilerin çıktılara dönüştürülmesinde kullanılan teknolojik malzemeleri, ekipmanları ve bilgileri içine alan süreç yenilikçiliği önemli derecede iyileştirilmiş üretim ya da pazarlama metotlarının uygulamaya geçirilmesidir. Süreç yenilikçiliği aynı zamanda, üretici politikalarının belirlenmesinde etkin olmakla birlikte düşük maliyetle üretim yapılabilmesi için destek sağlamaktadır (İşkân, 2013: 101). Örneğin, ham petrol arıtma yerine konserve gibi besin içeren işletme kaynaklarından yakıt üretmek için yeni yollar geliştirmek süreç yenilikçiliğine örnek teşkil etmektedir (Yavuz, 2010: 146). Süreç yenilikçiliği, işletmelerin mallarının pazarlanabilmesini sağlayacak yenilikçiliği etkileyen veya geliştirilmiş malzemeler, ekipmanlar ve teknolojilerin kullanılmasıdır. Süreç yenilikçiliğinin araştırma geliştirme faaliyetlerinden ayrı olan özelliği resmi olmayan etkinlik olup; yaparak öğrenme sağlanmaktadır (Kılıç, 2014: 15).

Pazarlama Yenilikçiliği: Pazarlama yenilikçiliği, üretilen ürünlerin pazardaki yeri, tasarımı, ambalajlanması, reklamı, ücret gibi unsurlarda değişiklikleri kapsar. Bu yenilikler, işletmenin satışlarının artmasını sağlamak, tüketicinin taleplerine ve

ihtiyaçlarına cevap verebilmek, yeni pazarlar ve pazarda kendilerine yer edinmeyi sağlamak amacı gütmektedir. İşletmelerin tanınması, n yapabilmesi ve marka oluşturması için pazarlama yeniliği gerekmektedir. Bu yenilikçilik, teknolojik olmayan yenilik alanına girse de en az teknolojik yenilik kadar önem arz etmektedir (Deniz, 2012: 30). Bu tür yenilikilikler (inovasyonlar), satın alma aşamaları boyunca tüketicilerle oluşacak iletişimi ve etkileşimi farklılaştırmaya önem verirler. Yani, müşteri ve satıcı ilişkisinin geleneksellikten kurtarıp, yeni bir metot veya yol geliştirilip, kullanılmasıdır (Yavuz, 2010: 146).

Organizasyonel Yenilikçilik: Bu tip yenilikçilik, örgütlenmede esaslı yenilikler yapılarak ortaya çıkan ve yeni bir tür organizasyon yapısını ve süreçlerini açıklamaktadır (Yavuz, vd., 2009: 69). Bu model, kişilerin ve işlerin organizasyonları ile ilgilidir. Firmaların ticari eylemlerinde, işlerle ilgili organizasyonlarda ya da dış evre ile olan ilişkilerinde uygulanan yeni bir yöntemdir. İşletmenin karar almada çalışanlarının da fikrine önem veren, çalışanları fikirleriyle katkı sağlamaları için cesaret veren bir model olup; bu modelin ilk kez gerçekleştirilmesidir (İşkan, 2013: 103). Bu özelliklere ek olarak, organizasyonel yenilikler ürün ve hizmetin verimliliğini, etkinliğini arttırarak, bölümler arası bilgi alışverişini daha verimli bir şekilde sağlayarak, işletmenin bilgi ve teknoloji alanlarını güçlendirmektedir. Dolayısıyla, bu yenilik kavramının diğer yeniliklerin başında ve merkezinde olduğunu ifade etmek gerekir. Diğer yenilik unsurlarının uygulanabilmesi için gerekli ve önemli bir kavram olduğu görülmektedir (Deniz, 2012: 36).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Problem Durumu

Kişilik; bir bireyi başkalarından ayırt eden bedensel, zihinsel ve ruhsal olan özelliklerinin tümü olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir deyişle; bir bireyi nesnel ve öznel tarafıyla diğer bireylerden farklı kılan düşünce, davranış, tutum ve duygu olarak tüm özellikler anlaşılmaktadır (Bozkurt, 2006: 96). Kişilik özellikleri; beş faktörlük kişilik modeli ile ele alınmış bunlar; dışadönüklük, açıklık, duygusallık, geçimlilik ve sorumluluk faktörlerinden oluşmaktadır (Yelboğa, 2006: 199).

Girişimcilik, çevresel faktörlerin yarattığı fırsatları değerlendirip yeni fırsatlar oluşturmak için ürün ve hizmet etkenlerine sahip olma ve bunları örgütlenme ve risk alma ile ilgili bir kavramdır. Girişimciliğin temelinde üç öge bulunmaktadır. Bunlar; risk alma, proaktif olma ve yeniliktir (Çarıkçı ve Koyuncu, 2010: 6-7).

Yenilikçilik yani inovasyon kavramı ise; yeni bir ürün ya da sürecin ticari olarak kullanılmasına ilişkin tasarım, üretim, yönetim ve ticari faaliyetlerin toplamına denilmektedir (Keleşoğlu, 2017: 72).

Bu araştırmayı yapmaya yönelten temel problem; işsizliğin Türkiye’de önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirmesi ve işsiz genç nüfus oranının ortalamanın üzerinde olması beraberinde girişimciliğe yönlendirme de yaşanan sorunlardır.

İşsizlik oranı ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumu 2017 verilerine göre, %10,6 olup; bunun %20,6’sı genç işsizlerden oluşmaktadır (Tüik, 2017). Gençleri, girişimciliğe yönelmeleri konusunda yapılan teşviklere rağmen, yine de çoğunlukla kamunun yaptığı sınavlara yoğun müracaatlar yaşanmaktadır. Gençlerin girişimciliğe yönlendirilmeleri ve girişimciliğin iyileştirilmesi gençlik politikaları bakımından ekonomi yönetiminin karşı karşıya olduğu önemli problemlerden biridir. Girişimciliğin geliştirilmesinde kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimlerinin

bilinmesi halinde, daha doğru politikalar belirlenebilecek ve çözüm önerileri geliştirilebilecektir.

3.2. Konunun Önemi

Kişilik ile ilgili bilimsel gelişmeler, 1930’lu yıllarda kişilik psikolojisini diğer alanlardan ayırt ederek farklı bir dal olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Kişiliğin yapısı ile ilgili bilimsel çalışmalar Sigmund Freud (1856-1939) ile başlamış olup; id, ego ve süper ego olarak üçe ayrılmıştır. Uzun yıllar boyunca, Freud ve sınıf arkadaşı olan Carl Gustav Jung, Freud modeline dayanan fakat bazı yönleri ile farklılık gösteren kişilik modelleri üzerinde durmuştur (Aydoğmuş, 2011: 8-9).

Girişimcilik eğilimi; girişimcilik yeteneği ile ilgili bir kavram olup; kişilerdeki girişimcilik eğilimi ise doğuştan kazanılmış bir kavram olsa da bunun ortaya çıkartılıp, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi gerekir. Türkiye’deki girişimciliğin önemi Cumhuriyetin ilk yıllarında fark edilerek İzmir İktisat Kongresi’nde girişimciliğin geliştirilmesine yönelik atıfta bulunulmuştur (Güreşçi, 2014: 26-27).

İnovasyon yani yenilikçilik kavramı ilk olarak 1911 yılında Schumpter tarafından “ekonomik kalkınmanın itici gücü” olarak tanımlanmıştır. Latinceye ise, yeni bir fikir, ürün, tasarım, vb. anlamına gelmekte olup; Türkçe’ye “yenileşim” olarak girmiştir (Keleşoğlu ve Kalaycı, 2017: 52).

Girişimciliğe yönlendirilen girişimcilik eğilimi geliştirilmeye çalışılan gençlerin kişilik özelliklerinin bilinmesi önem arz etmektedir. Yenilikçilik bakımından, gençler özendirilirken kişilik özelliklerinin bilinmesi doğru karar almada yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada; Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimleri ve yenilikçilik arasındaki ilişki ölçülecektir. Öğrencilerin hayata yeni başlayacak olmaları ve geleceğe nasıl baktıkları konusunda bilgiler edinerek gelecek nesillerin dinamik yapılarını ortaya çıkartılacaktır. Gelecek nesillere yol gösterici olması bakımından ve ülkemizin gelişimi açısından önemli olduğu bir kez vurgulanmış olacaktır.

3.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ilişkisini tespit etmektir.

Bu temel amaç doğrultusunda, öncelikle öğrencilerin kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimleri ve yenilikçiliğe bakış açıları belirlenecek olup; cinsiyet, yaş, bölüm ve mezun olunan lise gibi kontrol değişkenleri bakımından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit edilecektir.

3.4. Beklenen Yararlar

Araştırmadan beklenen ilk yarar; üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ile aralarındaki ilişkilerin belirlenip ekonomi yönetimine, gençlik politikalarını belirleyenlere ve ülkemizde girişimciliğin geliştirilmesi konusunda çalışanlara yol gösterici olması beklenmektedir.

Beklenen yararlardan ikincisi ise; araştırmadan çıkacak sonuçların üniversite öğrencilerinin hayata atılmaları konusunda fikir edinip, kendilerini tanıma fırsatı yakalayabilmeleridir. Çalışmadan beklenen diğer yararlar ise başlıklar halinde sıralanmıştır:

- Ekonomi yönetimine girişimciliği geliştirmesi konusunda politika üretilebilmesi bakımından katkı sağlaması düşünülmektedir.
- Gençlik politikalarının belirlenmesinde yol gösterici ve katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Ülkemizde girişimciliğin geliştirilmesi bakımından bu konuda çalışanlara katkı sağlaması düşünülmektedir.
- Üniversite öğrencilerinin eksikliklerini görmeleri bir fırsat oluşturacaktır.
- Öğrencilerin gelecekteki hayatlarını yönlendirebilmeleri için gerekli olduğu düşünülmektedir.
- Yapılan araştırma sonunda, öğrencilerin hayata olan bakış açıları değerlendirilerek girişimcilik eğilimlerinin arttırılmasına yönelik çalışmalarda bulunulabilir.

- Öğrencilerin yenilikçiliğe bakış açıları değerlendirilerek eğilimleri arttırılabilir.
- Yapılan araştırma, ileri zamanlarda bu alanda yapılacak olan araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmanın varsayımları şöyle sıralanabilir:

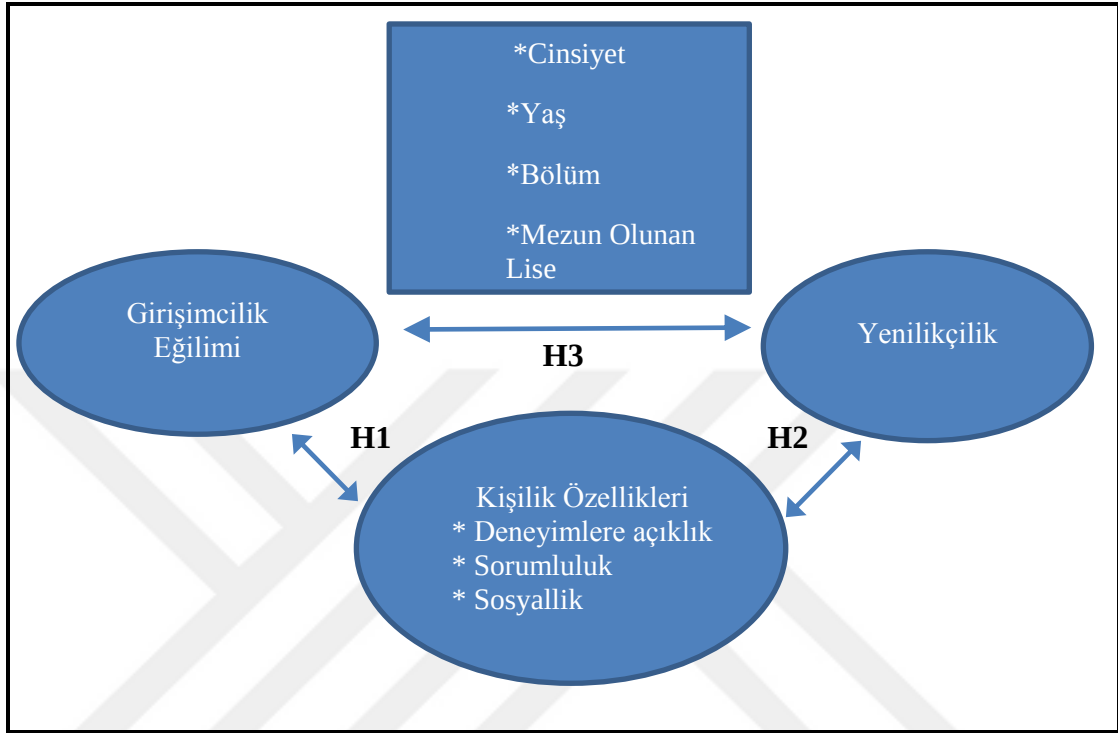
- Araştırmanın yapıldığı kurum öğrenciler üzerinde kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimleri ve yenilikçilik arasındaki ilişkileri görebilmek açısından belli bir plan, politika ve stratejiye sahip olduğu bu çalışmanın temel varsayımıdır.
- Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olan anket formunu yanıtlayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri ve yenilikçilik konularında rakamsal ve algısal donanımına sahip oldukları varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan veri toplama aracının amacına yönelik olarak kullanıldığı varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin anketleri doğru ve içten bir şekilde yanıtladıkları kabul edilmektedir.
- Araştırma, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümleri öğrencileri üzerinde yapılmış olmasına rağmen, Türkiye'deki tüm İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerini kapsayacak şekilde yapıldığı, bu bulgularla gençliğin tamamı üzerinde kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik bakımından yorum yapılabileceği varsayılmaktadır.

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma uzaklık, vakit ve maliyet kısıtlarından dolayı Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile sınırlandırmıştır. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İşletme, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümleri 4. Sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

3.7. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli Şekil 3. 1.' de gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli

Şekil 3.1.'de görüleceği üzere araştırma kapsamında, kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi; kişilik özellikleri ile yenilikçilik ve girişimcilik eğilimi ile yenilikçilik arasında ilişki incelenecektir.

3.8. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmanın evreni; 2017-2018 güz döneminde, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri 4. sınıfta öğretim gören 767 öğrencidir. Araştırmanın örnekleme tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden yargısal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Yargısal örnekleme yöntemi; araştırma yapan kişinin, ana kütleyi temsil edebileceği düşüncesiyle, nitelik ve niceliklere göre örnek kütleyi belirlemesidir. Bu durumda örnek kütlenin kaç kişiden ve kimlerden oluşacağı araştırmacının isteği

doğrultusunda belirlenmektedir (Küçük, 2016: 95-98). Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme, İktisat, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümleri 4. sınıf öğrencilerinden 277 kişiden yüz yüze anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir.

3.9. Veri Toplama Araçları ve Yöntem

Bu çalışma üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci ve ikinci bölüm literatür taraması ve kavramsal çerçeveden oluşmuştur. Üçüncü bölümde ise, kuramsal çerçeveden hareket ederek hipotezlerin belirlenip, belirlenen alanda verilerin anket yöntemiyle toplandığı belirtilen uygulama bölümü yer almaktadır. Dolayısıyla birinci ve ikinci el verilerden yararlanılmıştır.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerini ölçmek için, beş faktör kişilik özellikleri ölçeği Golberg vd. (1992) tarafından geliştirilen, John ve Srivastava (1999) tarafından güncellenen ölçekten ve John vd. (1991) tarafından geliştirilen ve Sümer vd. (2005) tarafından Türkçeye çevrilen, Küçük vd. (2018) sınanan ölçek kullanılarak oluşturulmuştur.

Girişimcilik eğilimi ölçeğinde; Küçük (2016) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır.

Yenilikçilik ölçeğimiz ise; Calantone, vd. (2002) tarafından geliştirilen, Alpkan, vd. (2005), Özşahin, vd. (2005), Erdil ve Kitapçı (2007) ve Erdem, vd. (2013), Küçük ve Kocaman (2014) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Anket soruları 5’li Likert ölçeği kullanılarak yapılmıştır. “1” “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadesinden “5” “Kesinlikle Katılıyorum” ifadesine kadar ölçek uygulanmıştır. Veriler SPSS 23.0 programı ile analiz edilmiştir.

3.10. Hipotezler

Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ile aralarındaki ilişkinin tespit edilip öğrencilerin geleceğe olan bakış açılarını değerlendirmeleri bakımından olumlu yansıyacağı ileri sürülebilir. Aynı zamanda

öğrencilerin geleceğe olan yönelme durumunda onların davranışlarını ve tutumlarını belirlemesinde kendilerini fark edebilme noktasında önemli olabilir.

Literatür incelendiğinde kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi ile ilişkili olduğunu öne süren çalışmalara (bkz: Zhao vd., 2010; Zhao ve Seibert, 2006; Brandstatter, 2011; Becherer ve Maurer, 1999; Bozkurt, 2006; Ören ve Bıçkes, 2011; İşcan ve Kaygın, 2011; Korkmaz, 2012; Doğan, 2013; Akkaya vd., 2014; Karaca, 2015) rastlanmıştır. Ek olarak literatürde kişilik özellikleri ile yenilikçilik ile ilişkisini ele alan çalışmalar (bkz: Jacoby, 1971; Kickul ve Gundry, 2002; Amo ve Kolvereid, 2005; Hsieh vd., 2011; Oldham ve Cummings 1996; Shalley vd., 2004; Basım vd., 2008; Özgür, 2013; Bayrakçı ve Eraslan, 2014; Bozkurt vd., 2014) bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde genel olarak kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimini ve yenilikçiliği arttırdığı görülmüştür. Girişimcilik eğilimi ile yenilikçilik ilişkisini ele alan çalışmalar; (bkz: Perez-Luno vd., 2011; Madhoushi vd., 2011; Huang ve Wang, 2011; Parkman vd., 2012; Dündar ve Ağca, 2007; Akyüz, 2013; Damar , 2015; Sönmez ve Akyüz, 2015; Eren, 2016; Aslan vd. 2017) bulunmaktadır.

Kişilik özellikleri ile bireylerin girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi görebilmek açısından önemli olduğu düşünülmekte olup; öğrencilerin bakış açılarını, ileriye yönelik stratejilerini belirleyebilme ve onların başarılarına katkı sağlaması açısından teşvik edici olabilmektedir. Böyle bir durumda, öğrencilerin yeni fikirler geliştirmesi, geleceğe yönelik bir plan ve program çizmesi açısından gereklidir.

Bozkurt (2006) “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi” isimli makalesinde üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında ilişki araştırılmıştır. Bu çalışma, Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme, İktisat, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri son sınıf öğrencileri 250 kişiye uygulanmıştır. Anket yöntemiyle yapılan bu çalışmadan 173 kişiden veriler toplanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğiliminde etki gösterdiği ve düşükte olsa girişimcilik eğilimine sahip oldukları saptanmıştır.

Kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasındaki ilişki boyutunu görebilmek ve literatür de bu iki değişken arasındaki çalışmalara bakılmıştır. Bundan ötürü kişilik

özellikleri ile yenilikçilik arasındaki ilişkinin araştırılarak ortaya konulması bu konuda yararlı olabilir.

Aslan vd. (2017) “Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Kazanımlarının Girişimcilik Eğilimi ve İnovasyon Yeteneği Üzerine Etkisi” başlıklı makalesindeki amaç, öğrencilerin almış oldukları girişimcilik dersinden kazanımlarının girişimcilik eğilimi ve inovasyonu etkileyip etkilemediği araştırmaktır. Gaziantep Üniversitesinde 431 öğrenci üzerinde yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Sonuç olarak; üniversite öğrencilerinin girişimcilik dersi almaları girişimcilik eğilimini ve inovasyon yeteneklerini pozitif yönde etkilediğini göstermektedir.

Yukarıdaki çalışmaları dikkate alarak, araştırmanın ilk hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

H₁: Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Yine literatür incelenecek olursa; üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde bir etkisinin olacağı düşünülmektedir. Ören ve Biçkes (2011) “Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri (Nevşehir’deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma)” isimli çalışmasında; kişisel özelliklerden başarıma ihtiyacı ve risk alma eğilimi ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma, Nevşehir Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören 225 öğrenciye anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; kişilik özelliklerinden başarı ihtiyacı ve risk alma eğilimi ile girişimcilik eğilimleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

İşcan ve Kaygın (2011) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” isimli makalesindeki çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini araştırmaktır. Bu çalışmada, Kafkas Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencilerine anket çalışması yapılarak ölçülmüştür. Yapılan bu araştırma sonucunda, daha önce girişimcilikle ilgilenen öğrencilerin kendine güven, yenilik ve kontrol durumuna sahip olma ve belirsizliğe karşı tolerans gösterme gibi konularda

girişimcilik faaliyetinde bulunmamış öğrencilere göre anlamlı olarak daha başarılı olduğu görülmüştür.

Korkmaz (2012) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği” isimli makalesinde Bülent Ecevit Üniversitesi İşletme bölümünde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde etkili olan psikolojik, demografik ve aile faktörlerinin aralarındaki ilişkiler incelenmiştir. 400 adet anketten 297 tanesi geri dönüş yapmıştır. Yapılan çalışma sonucunda; öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ile gelecekte iş kurma isteklerinde etkili olan psikolojik, demografik ve aile özellikleri arasında anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

Doğan (2013) “Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma” isimli doktora tezi çalışmasında; üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimini etkileyen faktörleri ve öne çıkan demografik etkenlerin faktörlerinin etkisi araştırılmıştır. Araştırma, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin ortak olan İktisat, İşletme, Maliye ile Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinde yapılmıştır. Anket yöntemiyle yapılan araştırmadan 1032 kişiden geri dönüş olmuştur. Sonuç itibari ile, Türkiye’de seçilmiş üniversitelerde girişimcilik eğiliminin güvenilirlik, sorumluluk sahibi olmak, yaratıcılık, dışa açıklık, duygusallık gibi bazı özelliklerden etkilendiği saptanmıştır.

Akkaya vd., (2014) “Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Yalova Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama” isimli makalesinde; gelecekte girişimci olmayı planlayan öğrenciler ile planlamayan öğrencilerin arasında kişilik özellikleri açısından farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmanın evrenini, Yalova Üniversitesi Yalova Meslek Yüksekokulu 2012-2013 bahar döneminde son sınıftaki 910 adet öğrenci oluşturmaktadır. Örnekleme 280 öğrenci olarak belirlenmiş, yüz yüze anket yöntemiyle yapılan araştırma da 250 adet anket tam anlamıyla doldurulmuştur. Bu çalışmada girişimcilik eğilimini belirleyen, demografik, psikolojik ve aile faktörleri ele alınmış olup; çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile cinsiyet ve yaş bakımından cinsiyetin başarıya ihtiyacı boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin

olduğu ve yaşı ise girişimcilik eğiliminin alt boyutu olan kontrol odağı boyutuna göre anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile ailelerinin ekonomik durumu ve yerleşim yerleri bakımından anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Karaca (2015) “Girişimciliği Belirleyen Kişilik Özellikleri” doktora tez çalışmasında; kişiliğin ve kişilik özelliklerinin girişimcilik üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, Türkiye’de faaliyet gösteren girişimciler oluşturmakta olup; akademik, sosyal, iç, kamu, ticari, ekonomi ve stratejik girişimci tanımına uyan bireylere anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre kişilik özelliklerinin girişimciliği etkilediği kabul edilmiştir.

Bu literatür doğrultusunda araştırmanın ikinci hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

H₂: Kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Literatür taramasında; Oldham ve Cummings (1996) “Employee Creativity: Personal And Contextual Factors At Work” başlıklı makalesinde; kişilik özelliklerinin ve bağlamsal unsurların çalışan yaratıcılığı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. İki imalat işletmesindeki 171 çalışan üzerinde uygulama yapılmış olup; çalışma sonucunda en yaratıcı ve yenilikçi işlerin yaratıcı özelliklere sahip kişiler tarafından oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Shalley vd., (2004) “The Effects of Personal and Contextual Characteristics on Creativity: Where Should We Go from Here?” isimli makalesinde kişilik ve bağlamsal özelliklerin yaratıcılık üzerindeki etkisini araştırıldığı çalışmada, işyerinde çalışan yaratıcılığını arttıran veya engelleyen kişisel ve bağlamsal özellikleri araştırılmıştır. Beş faktör kişilik boyutlarının her birinin bireysel yaratıcılık ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar (Feist 1998, 1999) vardır. Feist’e göre; dışa dönüklük boyutu yüksek olan bireyler meraklı, açık fikirli ve geleneklerin dışında davranış gösterirler. McCrae ve Costa (1997), dışadönük bireyler yeni bilgilere ulaşmasında daha esnek davrandıklarını ileri sürmüşlerdir. Shalley vd., literatürü değerlendirdikleri çalışmalarında, kişilik özelliklerinin yaratıcılığı etkilediği saptanmıştır.

Diğer bir literatür çalışmasında ise; Basım vd., (2008) “Çalışanların Öz Yeterlilik Algılamasının Yenilikçilik ve Risk Alma Üzerine Etkisi Kamu Sektöründe Bir Araştırma” isimli makalesinde; iş görenlerin öz yeterlilik algılamasının yenilikçilik ve risk almaları üzerine olan etkileri araştırılmıştır. Çalışmada 230 kişiye anket çalışması uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların yenilikçilik algısının yüksek olduğu görülmüş ve öz yeterlilik algısı ile yenilikçilik, risk alma davranışları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir

Özgür (2013) “Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı makalesinde; öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ile yenilikçilik özellikleri arasında ilişkisi incelenmiştir. 2012-2013 bahar döneminde Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim alan 165 kişiye anket çalışması uygulanmış olup; bu çalışma sonucunda; öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilikleri ile düşünme eğilimleri arasında pozitif yönde bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Bayrakçı ve Eraslan (2014) “Ortaöğretim Okul Yöneticilerinin İnovasyon Yeterlilikleri” isimli makalesinde; ortaöğretim okul yöneticilerinin inovasyon yeterliliklerinin araştırılması amacıyla yazılmış olup, çalışmanın evreni 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Beylikdüzü ilçesindeki ortaöğretim okullarında görev yapan 1789 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemi ise; bu evrenden seçilmiş 309 öğretmene uygulanmıştır. Yüz yüze anket yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada, okul yöneticilerinin inovasyon yeterlilikleri değişime duyarlılık boyutunda, değişime olan ihtiyaçlarını net olarak belirtmeleri, yenilikleri benimsemeleri, okul içi ve okul dışı iletişimlerinin yeterli olması gerektiği, inovasyon yeterliliklerinin liderlik boyutunda aktif hale getirilmesi gibi inovasyon ile ilgili konuları uyguladıkları saptanmıştır.

Bozkurt vd., (2014) “Kişilik Özelliklerinin Yenilikçilik Eğilimi Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Kamuda Çalışan Yöneticiler Üzerinde Bir Araştırma” isimli çalışmada; öğretmen evi yöneticilerinin kişilik özelliklerinin yenilikçilik üzerine olan etkisi araştırılmıştır. Anket tekniği ile veriler toplanarak, analiz edilmiştir. Bu araştırma sonucunda, kişilik özelliklerinin boyutları olan sorumluluk ve deneyimlere açıklığın yenilikçilik üzerinde etkisi olduğu ve dışa dönüklük,

uyumluluk, duygusal dengesizlik olan kişilik boyutlarının anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki araştırmalardan yola çıkılarak, üçüncü hipotez şöyle belirlenmiştir:

H₃: Girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Öğrencilerin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasındaki ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, literatür incelenecek olursa söz konusu faktörler arasında yani girişimcilik eğilimi ile yenilikçilik arasında anlamlı bir ilişki olduğuna rastlanabilmektedir.

Literatüre bakıldığında; Dünder ve Ağca (2007) “Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma” isimli makalesinde, gelecekte girişimci olarak düşünülen üniversitede eğitim gören öğrencilerin, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerine olan etkileri araştırılmıştır. 2005-2006 bahar döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Veteriner Fakültesi, Mühendislik Fakültesi son sınıftaki 1200 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. 600 adet öğrenciye yüz yüze anket çalışması uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, yenilikçilik ifadesi girişimciliğin bir parçası olarak görülmekte ve girişimci olma eğilimi gösteren öğrenciler diğerlerine göre risk alabilme, kendine olan güvenleri ve yenilikçilik özelliklerini gösterdikleri görülmüştür.

Akyüz (2013) “Üniversite Öğrencilerinin KOSGEB Desteklerine Bakış Açıları ve Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Uşak Üniversitesi Örneği” isimli çalışmasında, üniversite de öğrenim gören öğrencilerin KOSGEB’e ve girişimciliğe olan bakış açıları değerlendirilmiştir. Bu çalışma, Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 137 son sınıf öğrencisine yüz yüze anket yöntemiyle uygulanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre; üniversite de öğrenim gören öğrencilerin büyük bir kısmı, girişimciliğe yönlendiren özelliklerden; kendine güven duyma, risk alabilme, yenilikçilik, iyimserlik, başarılı olma gibi faktörlerle ilişkili olduğu ve bu faktörlere katıldıkları görülmüştür.

Damar (2015) “Girişimcilik Kişilik Özelliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Etkisi: Sannio Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi’nde Karşılaştırmalı Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezinde, girişimcilik kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma, Sannio Üniversitesi ile Selçuk Üniversitesinde öğrenim gören İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik, Fen ve Hukuk Fakültelerindeki öğrencilere yüz yüze anket yöntemi uygulanarak yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; İtalyan ve Türk öğrencilerinin yenilikçilik, duygusallık, başarı isteği, vb. faktörlerin girişimcilik eğilimini etkilediği ortaya çıkmıştır.

Sönmez ve Akyüz (2015) “Üniversite Öğrencilerinin Teknolojiye Hazır Bulunuşluk Düzeyi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Erciyes Üniversitesi Örneği” isimli araştırmasında, üniversite de öğrenim gören öğrencilerin kişilik durumları ile teknolojiye hazır oluşları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Teknolojiye hazır bulunuş durumları “yenilikçilik”, “güvensizlik”, “huzursuzluk”, “iyimserlik” olarak incelenmiştir. Araştırma, Erciyes Üniversitesi meslek yüksekokullarında 730 anket yapılmış, bu anketlerden 470 adet anket geri dönüş yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; girişimcilik ile yenilikçilik arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür.

Eren (2016) “Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Nicel Bir Araştırma” isimli makalesinde, gençlerin girişimcilik özelliklerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi 284 adet öğrenciye anket çalışması ile uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; girişimcilik ile “yenilikçilik”, “kendine güven”, “dışa açıklık”, vb. faktörlerle ilişkili olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda, araştırmamızda kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki, kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasındaki ilişki ve yenilikçilik ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkileri irdelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. VERİLERİN ANALİZİ VE YORUM

4.1. Kontrol Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Araştırma sonucunda veriler homojen olarak dağılmış olup; elde edilen bulgular, bu kısımda tablolar yardımıyla sunulmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcıların Cinsiyetleri Bakımından Dağılımları

Katılımcıların Cinsiyeti	Katılımcıların Sayısı	Yüzde Oranı
Erkek	120	43,3
Kadın	157	56,7
Toplam	277	100.00

Tablo 4.1.'de katılımcıların cinsiyetleri bakımından dağılımı verilmektedir. Tablo 4.1.'den görüleceği üzere, katılımcıların 157 'si (%56,7) kadın, 120'si (%43,3) erkeklerden ve toplam 277 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 4.2. Katılımcıların yaşları bakımından dağılımlarını vermektedir.

Tablo 4.2. Katılımcıların Yaşları Bakımından Dağılımları

Katılımcıların Yaş Aralığı	Katılımcı Sayısı	Yüzde Oranı
16-18 Yaş Arası	2	0,7
19-21 Yaş Arası	73	26,4
22-24 Yaş Arası	177	63,9
25-27 Yaş Arası	20	7,2
28 ve Üzeri Yaş Arası	5	1,8
Toplam	277	100.00

Tablo 4.2.'den görüleceği üzere, katılımcıların 2'si (%0,7) 16-18 yaş aralığında, 73'ü (%26,4) 19-21 yaş aralığında, 177'si (%63,9) 22-24 yaş aralığında, 20'si (%7,2) 25-27 yaş aralığında, 5'i (%1,8) 28 ve üzeri yaş aralığındadır.

Tablo 4.3. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Bölümleri Bakımından Dağılımı

Katılımcıların Bölümü	Katılımcıların Sayısı	Yüzde Oranı
İşletme	96	34,7
İktisat	76	27,4
Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi	105	37,9
Toplam	277	100.00

Tablo 4.3.'de görüldüğü üzere, katılımcıların öğrenim gördükleri bölümleri inceleyecek olursak; 96'sı (%34,7) İşletme bölümü öğrencisi, 76'sı (%27,4) İktisat bölümü öğrencisi, 105'i (%37,9) Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü öğrencisidir.

Tablo 4.4. Katılımcıların Mezun Oldukları Lise Bakımından Dağılımı

Katılımcıların Mezun Oldukları Lise	Katılımcıların Sayısı	Yüzde Oranı
Fen Lisesi	8	2,9
Anadolu Öğretmen Lisesi	9	3,2
Anadolu Lisesi	84	30,3
Düz Lise	120	43,3
Meslek Liseleri Ve Ticaret Lisesi	56	20,2
Toplam	277	100.00

Tablo 4.4.'de görüldüğü üzere, ankete katılan öğrencilerin mezun oldukları liselere bakılacak olursa; 8'i (%2,9) Fen Lisesinden mezun olduğu, 9'u (%3,2) Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olduğu, 84'ü (%30,3) Anadolu Lisesinden mezun olduğu, 120'si (%43,3) Düz Liseden mezun olduğu, 56'sı (%20,2) Meslek Liseleri ve Ticaret Lisesinden mezun oldukları görülmektedir.

Araştırma kapsamında, kişilik özellikleri sorularının olduğu ankette 13 madde ve 3 alt boyutlu bir ölçek kullanılmıştır. Girişimcilik eğilimi sorularının yer aldığı ankette ise 5 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Yenilikçilik sorularında ise, 8 maddelik bir ölçek kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında, örnek kitleden toplanan verilerle, kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ölçeklerinin kaç boyut olarak analiz edilebileceği ve ölçek maddelerinin ilgili faktörlerle ilişkilerini tespit etmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, ölçekteki ifadeleri gruplandırmak, analize uygun şekle getirerek faktör yüklerinin, öz değerlerin ve ölçekteki ifadelerin geçerliliklerinin ölçülmesini sağlamaktadır. Güvenirlilik analizi yapılırken, Croanbach Alfa modelinden yararlanılmıştır. 0 ile 1 arasında değer gösteren bu katsayı Alfa katsayısı olarak isimlendirilir. Alfa katsayısına bağlı olarak $1.00 \geq \alpha > 0.80$ ölçek yüksek derecede güvenilir (Küçük, 2016: 231-272).

4.2. Faktör Analizi ve Bulguları

Bu kısımda kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ile ilgili ölçeklerin faktör analizleri yapılarak incelenmiştir.

4.2.1. Kişilik Özelliklerine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Araştırmamıza katılanların temsil ettiği kişilik özellikleri faktörlerini ve faktör yüklerini ortaya koyan açıklayıcı faktör analizi ile ilgili istatistikler Tablo 4.5.'de gösterilmektedir.

İlk olarak kişilik özellikleri ölçeği incelendiğinde, ölçek için Varimax dönüştürmesi kullanılarak öz değeri 1'in üstünde olan 3 boyut ortaya konmuştur. Ölçek maddeleri içerisinde bulunan ve birden fazla faktöre yüklenebilmesinden dolayı 1 madde ölçek dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak, kişilik özelliklerinde görülen faktör sayısı 3'tür. Bu 3 faktörün toplam Varyansın %52'sini açıklamaktadır. Bu faktörleri oluşturan alt boyutlar incelenirse, deneyimlere açıklık, sorumluluk ve sosyallik alt boyutlarından meydana gelmektedir.

Tablo 4.5. Kişilik Özelliklerine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi ve Bulgular

Faktör ve Değişkenler		Faktör Yüğü	Öz değer	Varyans Açıklama Oranı (%)	Cronbach Alfa	Ortalama	KMO değeri	Barlett
Deneyimlere Açıklık	2- Orijinal, yeni fikirler üreten	,708	1	%52	,805	3,765	,853	911,314 (p<,000)
	6- Maharetli, derin düşünen	,656						
	8- Hayal gücü yüksek	,775						
	9- Keşfeden, icat eden, yaratıcı	,517						
Sorumluluk	1- İşini tam yapan	,530						
	5-Güvenilir bir çalışan	,414						
	10-Görevi tamamlanıncaya kadar sebat eden	,820						
	11-İşleri verimli yapan	,787						
Sosyallik	12-Rutin işleri yapmayı tercih eden	-,741						
	13-Sosyal, girişken	,555						
	14-Planlar yapan ve bunları takip eden	,655						

Tablo 4.5.'de görüldüğü gibi, KMO örneklem yeterliliği ölçütü 0,80'in üstünde bir değer olarak bulunmuştur. Söz konusu olan değer 0 ile 1 arasında değişmektedir. KMO değerinin 0,80'in üzerinde olması çok iyi ve mükemmel olduğunu göstermektedir. Barlett Testi ise (Barlett Test of Sphericity) kabul edilen sınırlar dahilindedir ($p < 0.000$). Barlett testinde p değerinin 0,05'ten düşük olması değişkenlerin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir. Özdeğer 1 ve faktör yükleri 0,40'ın üzerinde olduğundan ölçeğin aynı zamanda güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Böylece ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğuna; bilimsel araştırmalar da ve analizde kullanılabileceğine karar verilmiştir.

Kişilik özellikleri ölçeğinin güvenilir olduğunu gösteren Croanbach Alfa değeri ise; ,805 olarak bulunmuştur. Croanbach Alfa değerinin $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu bulgular kişilik özellikleri ölçeklerinin analizindeki güvenilirlik sınırlarının üzerinde olduğunu göstermektedir (Küçük, 2016: 228-231; Kalaycı, 2010: 405).

4.2.2. Girişimcilik Eğilimine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Araştırmamıza katılanların temsil ettiği girişimcilik eğilimi faktörlerini ve faktör yüklerini ortaya koyan açıklayıcı faktör analizi ile ilgili istatistikler Tablo 4.6.'da gösterilmektedir.

Tablo 4.6. Girişimcilik Eğilimine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi ve Bulgular

Faktör ve Değişkenler		Faktör Yüğü	Öz değeri	Varyans Açıklama Oranı (%)	Cronbach Alfa	Ortalama	KMO değeri	Barlett
Girişimcilik Eğilimi	1-Yeni ürün/marka geliştirmek istiyorum.	,636	1,024	%51	,742	3,48	,722	396,673 (p<,000)
	2-Ortaklaşa yatırımlar planlıyorum.	,559						
	3-Uluslararası gelişmeleri takip ediyorum.	,658						
	4-Fırsatlardan yararlanmak istiyorum.	,831						
	5-Farkındalık oluşturmak istiyorum.	,843						

İkinci olarak girişimcilik eğilimi ölçeği incelendiğinde, ölçek için Varimax dönüştürmesi kullanılarak öz değeri 1'in üstünde olduğu görülmüştür. Ölçek 5 sorudan oluşmaktadır. Ölçek toplam Varyansın %51'ini açıklamaktadır. Tabloda görüldüğü üzere, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü 0,70'den daha yüksek bir seviyede çıkmıştır. Bu sonuç 0,60'ın üzerinde olması yeterliliğinin iyiliğini göstermektedir. Barlett Testi ise (Barlett Test of Sphericity) kabul görülebilir sınırlar dahilindedir (p<0.000). Testte güvenilirliği ortaya koyan Cronbach Alfa değeri

Üçüncü olarak yenilikçilik (inovasyon) ölçeği incelendiğinde, ölçek için Varimax dönüştürmesi kullanılarak öz değeri 1'in üstünde olduğu görülmüştür. Ölçek 8 sorudan oluşmaktadır. Toplam Varyans'ın %44'ünü açıklamaktadır. Yenilikçiliğe ilişkin faktör ve faktör yükleri Tablo 4.7.'de gösterilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü 0,80'den daha yüksek bir seviyede çıkmıştır. Bu sonuç 0,80'in üzerinde olması yeterliliğinin çok iyi ve mükemmel olarak göstermektedir. Barlett Testi ise (Barlett Test of Sphericity) kabul görülebilir sınırlar dahilindedir ($p < 0.000$). Testte güvenilirliği ortaya koyan Cronbach Alfa değeri 0,818 olarak bulunmuştur. Sonuca göre, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir. Böylece ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğuna; bilimsel araştırmalar da ve analizde kullanılabileceğine karar verilmiştir (Kalaycı, 2010: 405).

4.3. Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik İlişkisinin Korelasyon Analiziyle İncelenmesi

Araştırmada kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasındaki karşılıklı ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile analiz edilerek Tablo 4.8.'de gösterilmektedir. Pearson Korelasyon Analizi iki devamlı değişkenin doğrusal ilişkilerinin seviyesinin ölçümünde kullanır. Yani başka bir deyişle, iki değişken arasındaki anlamlı ilişkiyi araştırmaktadır (Kalaycı, 2010:116).

Tablo 4.8.'de görüldüğü üzere, kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ortalamaları sırasıyla incelendiğinde, ilk olarak kişilik özellikleri boyutlarının ortalamaları; deneyimlere açıklık boyutu için ($X = 3,7825$; $\sigma = 0,96175$), sorumluluk boyutu için ($X = 4,03$, $\sigma = 1,0155$), sosyallik boyutu için ($X = 3,3533$, $\sigma = 1,0826$) olarak bulunmuştur.

Kişilik özelliklerinin genel korelasyon ortalaması ($X = 3,765$; $\sigma = 1,026$) olarak bulunmuştur. Girişimcilik eğiliminin genel korelasyon ortalaması ($X = 3,48$; $\sigma = 1,2058$) olarak bulunmuştur. Yenilikçilik ölçeğinin genel korelasyon ortalaması ($X = 3,785$; $\sigma = 0,969375$) olarak bulunmuştur.

Tablo 4.8. Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik Arasındaki Korelasyon İlişkisi

			X	σ	1	2	3	4	5	6
1	Genel Kişilik Özellikleri		3,765	1,026	1					
2	Genel Girişimcilik Eğilimi		3,48	1,205	,392**	1				
3	Genel Yenilikçilik		3,785	0,969	,599**	,547**	1			
4	Kişilik Özellikleri Boyutları	Deneyimlere Açıklık	3,782	0,961	,830**	,360**	,549*	1		
5		Sorumluluk	4,03	1,015	,820**	,290**	,472*	,524*	1	
6		Sosyallik	3,353	1,082	,610**	,259**	,287*	,387*	,319*	1

Kişilik özellikleri ve girişimcilik eğiliminin birbiriyle olan ilişkisini veren korelasyon analizine ($,392^{**}$) göre iki değişken arasında zayıf olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (Küçük, 2016: 250). **Bu durumda, “kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır” biçimindeki H_1 hipotezi kabul edilmiştir.**

Aynı şekilde kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasında korelasyon değerine ($,599^{**}$) göre iki değişken arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir (Küçük, 2016: 250). **Bu durumda, “kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır” biçimindeki H_2 hipotezi kabul edilmiştir.**

Girişimcilik eğilimi ile yenilikçilik arasında korelasyon değerine ($,547^{**}$) göre iki değişken arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir (Küçük, 2016: 250). **Bu durumda, “girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik**

arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki vardır” biçimindeki H₃ hipotezi kabul edilmiştir.

Kişilik özelliklerinin alt boyutlarından, deneyimlere açıklık boyutu ile genel kişilik özellikleri arasında çok güçlü bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır ($,830^{**}$). Aynı şekilde, deneyimlere açıklık boyutunun girişimcilik eğilimi ile arasındaki ilişki incelendiğinde, zayıf olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır ($,360^{**}$). Deneyimlere açıklık boyutu ile yenilikçilik arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır ($,549^{**}$).

Kişilik özelliklerinin diğer bir boyutu olan sorumluluk ile genel kişilik özellikleri arasında çok güçlü bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,820^{**}$). Sorumluluk boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında, zayıf olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,290^{**}$). Sorumluluk boyutu ile yenilikçilik arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,472^{**}$). Sorumluluk ile deneyimlere açıklık boyutlarının birbiriyle olan ilişkisi incelendiğinde ise; aralarında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,524^{**}$).

Kişilik özelliklerinin sosyallik boyutu ile genel kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye bakılacak olursa, aralarında güçlü bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,610^{**}$). Sosyallik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında, zayıf bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,259^{**}$). Sosyallik boyutu ile yenilikçilik arasında ise, zayıf bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,287^{**}$). Alt boyutlardan; sosyallik boyutu ile deneyimlere açıklık arasında zayıf bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,387^{**}$). Son olarak, sosyallik boyutu ile sorumluluk arasında zayıf bir ilişki olmakla birlikte istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($,319^{**}$).

4.4. Kişilik Özellikleri, Yenilikçilik ve Girişimcilik Eğiliminin Regresyon Analizi ile İncelenmesi

Araştırmada kişilik özelliklerinin yenilikçiliğe etkisini ve kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisini ortaya koymak için regresyon analizi yapılmıştır. Birinci olarak, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine olan etkisi ölçülmüş olup; ikinci olarak, kişilik özelliklerinin yenilikçiliğe etkisine bakılmıştır. Yapılan analizler, tablolar biçiminde verilerek sonuçlar ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Regresyon analizi, bir bağımlı değişken ile bir bağımsız değişkenin veya birden çok bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak için kullanılır (Kalaycı, 2010: 199).

Tablo 4.9. Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Tahminin Standart Hatası		
1	0,345 (a)	0,119	0,116	0,7982		
		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalamanın Karesi	F	Anlamlılık
1	Regresyon	23,764	1	23,76	37,295	3,449(b)
	Artık Değer	175,224	275	,637		
	Toplam	198,988	276			
Model		Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Anlamlılık
		B	Standart Hata	Beta		
1	(Sabit)	,570	,093		6,10	3,449
	Girişimcilik Eğilimi	1,36	,350	,092	3,894	,000

a. Bağımsız Değişken: Kişilik Özellikleri

b. Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi

Tablo 4.9.'da görüldüğü üzere, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi modeli regresyon analizine göre istatistiki olarak anlamlı (F: 37,295; p: 3,449) bulunmuştur. Analizde ortaya çıkan beta katsayısına bakıldığında sabit dışında (p: 3,449; t: 6,10) ve girişimcilik eğilimi (p: ,000; t: 3,894) modele önemli katkısı bulunmuştur. Modeldeki bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama gücü

0,119 değerinde olup düşük düzeyde bir açıklama gücünü göstermektedir. Bu durum kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.10. Kişilik Özelliklerinin Yenilikçiliğe Etkisi

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Tahminin Standart Hatası		
2	0,568 (a)	0,323	0,321	0,5304		
		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalamanın Karesi	F	Anlamlılık
2	Regresyon	37,018	1	37,018	131,551	3,789(b)
	Artık Değer	77,384	275	,281		
	Toplam	114,402	276			
Model		Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	Anlamlılık
		B	Standart Hata	Beta		
2	(Sabit)	,712	,062		11,46	3,789
	Yenilikçilik	1,14	,232	,092	4,91	1,535

a. Bağımsız Değişken: Kişilik Özellikleri

b. Bağımlı Değişken: Yenilikçilik

Tablo 4.10.'da görüldüğü üzere, kişilik özelliklerinin yenilikçiliğe etkisi modeli regresyon analizine göre istatistiki olarak anlamlı (F: 131,551; p: 3,789) bulunmuştur. Analizde ortaya çıkan beta katsayısına bakıldığında sabit dışında (p: 3,789; t: 11,46) ve yenilikçilik (p: 1,535; t: 4,91) modele önemli katkısı bulunmuştur. Modeldeki bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama gücü 0,323 değerinde olup düşük düzeyde bir açıklama gücünü göstermektedir. Bu durum kişilik özelliklerinin yenilikçiliğe etkisi olduğunu göstermektedir.

4.5. Kişilik Özellikleri, Girişimcilik Eğilimi ve Yenilikçilik ile İlgili Demografik Özelliklerinin Farklılık Analizi ile İncelenmesi

Kişilik özellikleri ölçeği için, genel ortalaması 3,765 iken, cinsiyete göre ortalaması ise 1,43'tür. Uygulanan bağımsız örneklem T-Testi sonucunda, erkekler ile kadınlar arasında kişilik özellikleri ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (t: ,365, p>0,005).

Kişilik özellikleri ölçeği için, 16-18 yaşındakilerin düzeyi 3,6154 iken, 19-21 yaşındakilerin düzeyi 3,7987, 22-24 yaşındakilerin düzeyi 3,7597 iken, 25-27 yaşındakilerin düzeyi 3,7231 iken, 28 ve üzeri yaştakilerin düzeyi ise, 3,7385 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, farklı yaş grubundaki kişiler arasında kişilik özellikleri ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,970, $p>0,005$).

Kişilik özellikleri ölçeği için, İşletme bölümü düzeyi 3,9207 iken, İktisat bölümü düzeyi 3,7389 iken, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölüm düzeyi 3,6440 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, bölümler arasında kişilik özellikleri ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Sig: ,002, $p>0,005$).

Kişilik özellikleri ölçeği için, Fen Lisesi mezun düzeyi 3,9231 iken, Anadolu Öğretmen Lisesi mezun düzeyi 3,7692 iken, Anadolu Lisesi mezun düzeyi 3,8178 iken, Düz Lise mezun düzeyi 3,7481 iken, Meslek Liseleri ve Ticaret Lisesi 3,7033 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, mezun olunan liseler arasında kişilik özellikleri ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,711, $p>0,005$).

Girişimcilik eğilimi ölçeği için, genel ortalaması 3,4809 iken, cinsiyete göre ortalaması ise 1,43'tür. Uygulanan bağımsız örneklem T-Testi sonucunda, erkekler ile kadınlar arasında girişimcilik eğilimi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (t: ,000, $p>0,005$).

Girişimcilik eğilimi ölçeği için, 16-18 yaş grubundakilerin düzeyi 3,4000 iken, 19-21 yaş grubundakilerin düzeyi 3,3753 iken, 22-24 yaş grubundakilerin düzeyi 3,5186 iken, 25-27 yaş grubundakilerin düzeyi 3,4600 iken, 28 ve üzeri yaş grubundakilerin düzeyi ise 3,8000 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, farklı yaş grubundaki kişiler arasında girişimcilik eğilimi ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,699, $p>0,005$).

Girişimcilik eğilimi ölçeği için, İşletme bölüm düzeyi 3,6979 iken, İktisat bölüm düzeyi 3,4053 iken, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü düzeyi ise 3,3371 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, farklı bölümler

arasında girişimcilik eğilimi ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,007, $p>0,005$).

Girişimcilik eğilimi ölçeği için, Fen Lisesi mezun düzeyi 3,9750 iken, Anadolu Öğretmen Lisesi mezun düzeyi 3,8444 iken, Anadolu Lisesi mezun düzeyi 3,4786 iken, Düz Lise mezun düzeyi 3,4217 iken, Meslek Liseleri ve Ticaret Lisesi mezun düzeyi 3,4821 olarak bulunmamaktadır. Uygulanan ANOVA testine göre, mezun olunan liseler arasında girişimcilik eğilimi ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,294, $p>0,005$).

Yenilikçilik ölçeği için, genel ortalaması 3,7838 iken, cinsiyet ortalaması ise 1,43'tür. Uygulanan bağımsız örneklem T-Testi sonucunda, erkekler ile kadınlar arasında yenilikçilik ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık vardır (Sig: ,001, $p>0,005$).

Yine yenilikçilik ölçeği için, 16-18 yaş grubundakilerin düzeyi 3,5625 iken, 19-21 yaş grubundakilerin düzeyi 3,7620 iken, 22-24 yaş grubundakilerin düzeyi 3,8072 iken, 25-27 yaş grubundakilerin düzeyi 3,7125 iken, 28 ve üzeri yaş grubundakilerin düzeyi ise 3,6500 olarak görülmektedir. Uygulanan ANOVA testine göre, farklı yaş grubundaki kişiler arasında yenilikçilik ölçeğine bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,909, $p>0,005$).

Yenilikçilik ölçeği için, İşletme bölüm düzeyi 3,8997 iken, İktisat bölüm düzeyi 3,7171 iken, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölüm düzeyi ise 3,7262 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, farklı bölümler arasında yenilikçilik ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,092, $p>0,005$).

Yenilikçilik ölçeği için, Fen Lisesi mezun düzeyi 4,0781 iken, Anadolu Öğretmen Lisesi mezun düzeyi 4,0278 iken, Anadolu Lisesi mezun düzeyi 3,8318 iken, Düz Lise mezun düzeyi 3,7125 iken, Meslek Liseleri ve Ticaret Lisesi mezun düzeyi 3,7835 olarak bulunmuştur. Uygulanan ANOVA testine göre, mezun olunan liseler arasında yenilikçilik ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Sig: ,298, $p>0,005$).

4. 6. Tartışma

Bu araştırmadaki katılımcıların demografik özelliklerini daha yakından inceleyecek olursak, ilk olarak katılımcıların %34,7'si İşletme Bölümü, %27,4'ü İktisat Bölümü, %37,9'u Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünden oluştuğunu görmekteyiz. Katılımcıların büyük çoğunluğunun Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünden oluşması bu bölümünün diğer bölümlere göre daha fazla tercih edilme sebebi olarak görülmektedir. Gelecekteki iş imkânları ve ülkemizdeki gelişen iş stratejilerine göre tercih edilme sebebi olarak ileri sürülebilir. Öğrencilerin gelecekle ilgili iş olanakları üzerine yapılabilecek bir çalışma yararlı olabilir.

Araştırmada katılımcıların demografik bilgisiyle alakalı olarak dikkat edilecek diğer bir husus ise, mezun olunan lisedir. Katılımcıların; %2,9'u Fen Lisesi mezunu, %3,2'si Anadolu Öğretmen Lisesi mezunu, %30,3'ü Anadolu Lisesi mezunu, %43,3'ü Düz Lise mezunu, %20,2'si Meslek Liseleri ve Ticaret Lisesi mezunu olduğunu görmekteyiz. Fen Liselerinden mezun olan öğrencilerin yüzdelik oranına bakıldığında, en düşük olduğunu ve Düz Liseden mezun olan öğrencilerin en yüksek düzeyde olduğunu görmekteyiz. Mezun olan öğrencilerin bu tercih sebebinin, yine ülkemizdeki iş imkânları ve gelecekte rahat bir şekilde iş bulabilme olanaklarına göre değişiklik gösterebileceği düşünülmektedir. Bu konu üzerinde de ayrıca bir çalışma yararlı olabilir.

Araştırma da Pearson Korelasyon Analizi ile Kişilik özelliklerinin alt boyutları ve girişimcilik eğilimi arasında ilişki bulunmuştur. Kişilik özelliklerinin alt boyutu olan “deneyimlere açıklık” ile girişimcilik eğilimi arasında ilişki incelendiğinde, istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiden yola çıkarak, kişilik olarak deneyim ve tecrübelerle açık olan kişilerin girişimciliğe daha fazla eğilim gösterdikleri düşünülmektedir. Bu da, girişimcilik eğilimini olumlu yönde etkilediği ileri sürülebilir. İkinci boyut olan “sorumluluk” faktörü ile girişimcilik eğilimi arasında da istatistiki olarak pozitif ve anlamlı bir ilişkiye rastlanılmıştır. Buna göre, kişilik özelliklerinin alt boyutu olan “sorumluluk” faktöründeki pozitif bir artış girişimcilik eğilimini pozitif yönde etkilemektedir. Sorumluluk sahibi olan kişilerin girişimciliğe daha fazla eğilim gösterdikleri ileri sürülebilir. Diğer bir faktör olan “sosyallik” alt boyutunda girişimcilik eğilimi ile

arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Girişimcilik eğilimi ile genel kişilik özellikleri ve tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunması; kişiliğin girişimciliğe ne kadar önemli düzeyde etki ettiğini göstermektedir.

Kişilik özellikleri ile yenilikçilik arasında da ilişki incelendiğinde; istatistiki olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Kişilik özelliklerinin alt boyutu olan “deneyimlere açıklık” faktörü ile yenilikçilik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deneyimlere ve yeniliklere açık olan kişilerin yaşadıkları olumlu gelişmeler performanslarını geliştirmelerine pozitif yönde etki edeceği düşünülmektedir.

Diğer bir boyut olan “sorumluluk” faktörünün yenilikçilik ile arasındaki ilişkiye bakıldığında, istatistiki olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Sorumluluk sahibi olan kişilerin yeniliklere de uyum gösterip kendilerini daima geliştirme konusunda pozitif bir etki edeceği düşünülmektedir. “Sosyallik” boyutu ile yenilikçilik arasındaki ilişki istatistiki olarak pozitif ve anlamlı bulunmuştur.

Girişimcilik eğilimi ile yenilikçilik arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistiki olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki söz konusudur. Girişimcilik eğilimi gösteren kişilerin sürekli olarak devam eden yeniliklere her daim açık olması, onları yakından takip etmesi ve kendisini geliştirme konusunda olumlu yönde etki edeceği düşünülmektedir.

Bu çalışmamızda, kişilik özelliklerinin yenilikçiliğe etkisi değerlendirilmiş olup; istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur. Kişilik olarak, deneyimlere açıklık, sorumluluk, vb. özellik gösteren kişilerin, yeniliğe uyum göstermesi, yakından takip etmesi ve bunları hemen uygulayıp hayata geçirmesi performanslarını ve kendilerini geliştirme, yenileme, çağa ayak uydurma konusunda olumlu yönde etkileyecek ve pozitif sonuçlar elde edeceği düşünülmektedir.

Kişilik özelliklerinin girişimciliğe etkisi değerlendirildiğinde, istatistiki olarak anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Bu bulgu dikkate alınması gereken bir sonuç olabilir. Şundan dolayı ki, girişimcilik eğilimi gösteren kişilerin kişilik durumları da önemli olduğu düşünülmektedir. İnsanlar, kişilik özelliklerin de nasıl bir tutum

sergilerlerse iş konusunda da ona göre bir eğilim söz konusu olabilir. Bu, önemli ve araştırılması gereken bir konu olabilir.

Özden, vd., (2008) “Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencilerine Göre Bir Araştırma” adlı makalesinde, öğrenim öğrencilerin girişimcilik niyetleri ve girişimci olma eğilimleri araştırılmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucuna göre, girişimciliğe eğilimi olanlarla olanmayanlar arasında yenilikçilik bakımından önem düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yani bizim çalışmamız doğrultusunda girişimcilik eğilimi olanlar yenilikçiliğe daha yatkın oldukları görülmektedir.

Bilge ve Bal (2012) “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” çalışmasında, 2011 yılında Celal Bayar Üniversitesinde lisans ve ön lisans da öğrenim gören öğrenciler üzerinde girişimcilik konusunda öğrencilerin ilgilerini ve seviyelerini ölçmek için yapılmıştır. Araştırmada cinsiyet farklılıklarının girişimcilik üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu araştırma ile yaptığımız çalışma aynı yönde olduğunu göstermektedir.

İrmiş ve Barutçu (2012) makalesine göre, Pamukkale Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencileri üzerinde yapılmış olup; öğrencilerin gelecekte kendilerini girişimci olarak görebilmeleri ve gelecekte kendi işlerini yapabilme düzeyleri ölçülmek istenmiştir. Araştırma da cinsiyet faktörü ele alınmış olup; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, kendilerini daha fazla girişimci kişiliğine yatkın ve kendi işlerini kurma çabası içinde olacaklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak, çalışmamızdaki cinsiyet etkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamazken; Pamukkale Üniversitesinde yapılan bu araştırmaya göre anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Solmaz, vd. (2014) çalışmasında, Sakarya Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesinde Turizm Fakültesinde 308 lisans ve ön lisans öğrencisi üzerinde girişimci kişilik özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırmada çıkan sonuçlara göre, Turizm Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerine önemli düzeyde sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca araştırmada, kişilik özelliği bakımından yenilikçilik ve yaratıcılık boyutlarının

cinsiyetler bakımından farklılık bulunmuştur. Kadınların erkeklere oranla yenilikçilik ve yaratıcılığa daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Çalışmaların sonuçlarına göre, araştırmamızın sonucunu desteklediği görülmektedir.

Çiçeklioğlu ve Afşar (2017) çalışmasında; Kahraman Maraş İl Merkezinde belirli bir dönemde eğitim alan 111 kişiye anket uygulanmış olup; girişimcilik eğitimi kurslarına katılan kişilerin kişilik özellikleri ile girişimcilik arasındaki ilişki ve etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre, eğitime katılan kişilerin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre, kişilik özellikleri alt boyutları olan; uyumlu kişilik alt boyutuyla, yenilikçi kişilik ve dışa dönüklük alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Burada çıkan sonuçlara göre, kişiler üzerinde yapılan çalışma ile üniversite de okuyan öğrenciler arasında yapılan araştırmaların aynı doğrultuda ve araştırmamızı desteklediği görülmektedir. Araştırmanın Regresyon analizi sonuçlarına göre ise, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde açıklayıcı olduğu görülmüştür. Fakat çalışmamızda kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerinde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. İki farklı çalışmada görüldüğü üzere, kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkileri normal kişiler üzerinde ve öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde farklılık gösterdiği görülmektedir.

Aslan, vd., (2017) “Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Kazanımlarının Girişimcilik Eğilimi ve İnovasyon Yeteneği Üzerine Etkisi” isimli makalesinde, Gaziantep Üniversitesinde meslek yüksekokulunda öğrenim gören 431 öğrenci üzerine anket çalışması yapılmış olup; girişimcilik dersinin girişimcilik eğilimi ve inovasyon yeteneğine etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; Girişimcilik dersi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve inovasyon yeteneğini pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Yine araştırmamıza göre ise, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sarıtaş ve Duran (2017) çalışmasında, Mehmet Akif Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan bu çalışmada, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri araştırılmıştır. Sonuç olarak girişimcilik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu ve girişimcilik eğilimi gösteren kişilerin yaratıcılığa da yatkın oldukları görülmüştür.

Yapılan başka bir çalışmaya göre; Memduhoğlu ve Şahin (2017) “Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi” isimli çalışmada, 2015-2016 yılında Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 415 öğretmen adayı üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırmada, öğretmen adaylarının girişimcilik düzeyleri ve cinsiyet, bölüm ve sınıflarına göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, öğretmen adaylarının girişimcilik düzeyi yüksek olduğu ve cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve sınıflarına göre farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Bu durumda iki çalışmayı da değerlendirecek olursak, her iki çalışmanın da üniversite kurumlarında yapılmış fakat fakülte olarak farklı olduğu görülmektedir. Araştırmanın Eğitim Fakültesi diğeri ise İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde yapıldığı görülmekte olup; farklı Fakültelerde yapılmasına rağmen girişimcilik eğilimleri cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve sınıflarına göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Baş, vd., (2015) makalesinde, tüketicilerin kişilik özelliklerinin yenilikçilik eğilimleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada çıkan sonuçlara göre, yenilikçilik eğilimlerinde kişilik özelliklerinin etkisi olduğu görülmektedir. Diğer bir sonuç ise, yenilikçiliğin cinsiyetlere göre bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Yaptığımız çalışmamıza göre ise, kişilik özelliklerinin yenilikçilik üzerinde açıklayıcı bir etkisinin olduğu görülmüş olup, araştırmamızı desteklemektedir. Farklılıklara göre bakıldığında ise, yenilikçiliğin cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Tüketiciler üzerinde yapılan araştırmada yenilikçilik üzerinde cinsiyete göre farklılık görülmezken, üniversitede öğrenciler üzerinde yapılan çalışmamızda farklılık bulunmuştur.

Karaca, vd., (2016) makalesinde, kamu girişimcilerin kişilik özelliklerini tespit için araştırılmıştır. Araştırma 235 kamu girişimcisi üzerinde Kamu İktisadi Teşekküllerinde görevli kişiler üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kamu girişimciliği ile deneyimlere açık olma kişilik özelliği ile anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani kamu kuruluşlarında kişilik özellikleri ile girişimcilik arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup, üniversitelerde öğrenciler üzerinde yapılan araştırmaları da desteklediği görülmektedir.

Boz, vd. (2016) çalışmasında, kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki araştırılmış ve beş faktörlük kişilik modeli üzerinde durulmuştur.

Araştırma, Çanakkale de faaliyet gösteren 461 girişimci ve özel-kamu sektöründe maaşlı çalışanlar üzerinde anket yöntemi ile uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre kişilik özelliklerinden dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve gelişime açıklık boyutları girişimcilerin maaşlı çalışanlara göre daha fazla sahip oldukları görülmüştür. Girişimciler üzerinde kişilik özelliklerin ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Yüksel, vd. (2015) makalesinde, Isparta Meslek Yüksekokulunda İşletme Yönetimi Bölümü 150 öğrenciye anket yapılmıştır. Çalışmanın amacı, girişimci kişilik özelliklerinin oluşmasında girişimcilik eğiliminin etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucu, girişimcilik eğilimi ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve yenilikçilik ile girişimcilik arasında da bir ilişki bulunmuştur. Girişimcilerde yenilikçilik özelliğinin olması gerektiği vurgulanmıştır.

Ensari (2017) makalesinde, yenilikçilik eğilimi ile girişimcilik potansiyelleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma, üniversite öğrencilerine 264 kişiye anket uygulanarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda, yenilikçilik eğilimi ile girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buradan görüldüğü üzere, yenilikçilik ile girişimcilik eğilimi arasında yapılan bu çalışmaların araştırmayı desteklediği görülmektedir.

Uygun, vd., (2012) çalışmasında, Aksaray Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden kolayda örnekleme yöntemi ile anketler toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, genç girişimci olmaya aday olan öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ile girişimci eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Diğer yandan, Bozkurt ve Erdurur (2013) çalışmasında, girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi araştırılmıştır. Düzce üniversitesinde öğrenim gören 419 öğrenci üzerinde anket çalışması yapılmış olup; araştırma sonucunda girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi etkisi bulunduğu ve girişimci kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu iki çalışma incelendiğinde Uygun, vd. (2012) göre kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında bir ilişki bulunmazken; Bozkurt ve Erdurur (2013) çalışmasına göre kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasında pozitif ve anlamlı

bir ilişki bulunmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde, tez kapsamında elde edilen bulgular ile literatür de paylaşılan daha önce yapılmış olan araştırma bulguları birbirini desteklemektedir.

4.7. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İşletme, İktisat ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümlerinde 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik arasındaki karşılıklı ilişkinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırma için 277 kişiden anket toplanmıştır. Bu araştırmaya, girişimcilik dersi alan öğrencilerin katılması çalışmada önemli bir ayrıntıyı göstermektedir.

Özellikle, ülkemizdeki üniversiteler göz önüne alındığında genelde İşletme, İktisat ve Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümlerinin daha çok tercih edilmesi ve bu bölümlerden mezun olan öğrencilerin girişimciliğe atılması araştırmanın bu alanlar üzerinde yapılmasının önemini arz etmektedir. Öğrencilerin kişilik özelliklerinin ortaya konmasının ve boyutlarının girişimcilik eğilimi ve yenilikçilikleri ile olan karşılıklı ilişkisinin ne olduğunun tespit edilmesinin ne kadar önemli olduğu görülebilir.

Araştırma kapsamında oluşturulan H_1 , H_2 , H_3 hipotezlerinin yapılan analizler sonucunda kabul edilmiştir. Bu araştırmanın; girişimciliğe atılacak olan öğrencilere, üniversitelere, yenilikçilik konusu ile ilgilenen firmalara ya da ileride yapılacak olan araştırmalarda araştırmacılara yol göstereceği düşünülen öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik konusunda birbiriyle olan ilişkileri istatistiki olarak pozitif ve anlamlı olması gelecekte girişimciliğe atılacak olan kişilere çok önemli katkılarda bulunacaktır.
- Üniversiteler de öğrenim gören öğrencilerin girişimciliği önemli bir kariyer fırsatı olarak görmeleri ve girişimciliğe eğilim göstermeleri açısından yol gösterici olabilir.

- Gelecekte girişimci olabilecek kişiler ile girişimcilik niyeti olmayan kişiler arasındaki farkların ortaya konması bu bakımdan kişilik özelliklerinin farklılık göstermesi ele alınıp, incelenmesi noktasında katkı sağlayabilir.
- Üniversiteler de öğrenim gören öğrencilerin, girişimciliğe olan ilgilerini yükseltmek için, bu konu hakkında daha fazla eğitim verilmeli, bilgilendirilmeli ve kişilikleri geliştirilmelidir.
- Bu araştırma da zaman ve maddi kısıtlardan dolayı sadece Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde gerçekleştirilmiştir. Bundan dolayı, ileride yapılabilecek çalışmaların birden fazla üniversitede yapılması ya da farklı fakültelerin araştırmaya dahil edilmesi daha yararlı olabilir.
- Bu çalışmada, öğrenim gören öğrencilerin yenilikler konusunda yeniliğe ayak uydurması, yeniliklere karşı açık olunması ve bunların hayata geçirilmeleri ile ilgili faktörlerin önemli olduğu bir kez daha vurgulanmıştır. Yenilikçilik konusunda, yapılabilecek araştırmalara faydalı bilgiler sağlayabilir.
- Girişimcilik ve yenilikçilik konusunda, firmalar da öğrenim gören öğrencilere destek olmalı ve onlara yol göstermeleri bakımından görev düşmektedir. Öğrenciler bu konular hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları için onlara bilgilendirme, konferans veya eğitici ve özendirici faaliyetler de bulunmalıdır.
- Kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik ile olan ilişkisi incelendiğinde kişilik özelliklerinin her konu ile bağdaştırılabilir olması ve bu özelliklerin her konu içinde işlenmesi gerektiği düşünülebilir.
- Kişilik özellikleri konusu üzerinde daha fazla çalışarak, bu konunun başka konular ile çeşitli çalışmaları yapılabilir. Aynı zaman da girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik konusunda da çalışmalar çeşitlendirilebilir.
- Girişimcilik niyetinin oluşmasında etkili olan kişilik özellikleri tutumunun bu çalışma ile bir kez daha vurgulanmış olduğu ve bu konunun üzerine durulması gereken bir konu olduğu saptanmıştır.
- Ülkelerin gelişmesi ve büyümesi ancak bilinçli, isabetli kararlar ve güvenilir girişimcilik örnekleri ile muhtemel olabilir. Bu konuda da öğrenim stratejilerinin hem öğrenim gören öğrenciler hem de mevcut girişimciler açısından tekrar ele alınması, bu araştırma ve benzeri araştırmalar

kapsamında ortaya çıkarılmaya çalışılan verilerden de yararlanılarak taktiklerin belirlenmesi kısmen de olsa fayda sağlayabilecektir.

- Yenilikçilik konusunda, yenilik yapmak ve bu konuda öncülük etmek günümüzdeki yönetici ve firmaların önemle üzerinde durdukları bir konudur. Yenilikçilik her alanda önemli ve sürekli gelişim için gerekli görülmektedir. Sadece öğrencilere değil, girişimcilere de bu tür çalışmalar yol gösterici olabilir.
- Yine bu kapsamda kişilerin girişimcilik ve yenilikçilik eğilimlerinin tespit edilerek, onlara bu konuda yardımcı olunması, bu kişilerin istihdam edilerek kariyerlerine katkı da bulunulması önerilebilir.
- Ayrıca bu tür çalışmalar sadece anket yöntemiyle değil, grup görüşmeleri ya da mülâkat teknikleri gibi yöntemlerle de yapılması önerilebilir.
- Bu çalışmada, kişilik özellikleri bölümlere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu konunun daha fazla incelenip, konu hakkında çalışmalar yapılabilir.
- Aynı şekilde, girişimcilik eğilimi ve yenilikçilik konularında da cinsiyete göre farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılıklar üzerinde çalışarak araştırmaların kapsamı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya T. D., Yıldız E., & Akın K. Y. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi: Yalova meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 108-122.
- Aksay, K. (2011). *Yenilikçilik kültürünün örgütsel yenilikçilik üzerine etkisi: Konya ilinde faaliyet gösteren özel hastanelerde bir uygulama*. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aksoy, C. & Yalçınsoy, A. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 341-359.
- Aktürk, E. (2012). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerine etkisi: Düzce üniversitesinde bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Akyol, E. & Akın, N. (2016). Girişimcilik. İçinde S. Besler ve C. Erbil (Ed.), *Yönetim 3b Management 3e*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (2013). Üniversite öğrencilerinin KOSGEB desteklerine bakış açıları ve girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Uşak üniversitesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 80-98.
- Alankaya, Ş. & Akpınar, S. (2017). Sinema filmlerindeki muhasebeci karakterlerinin kişilik özellikleri: Hollywood filmleri incelemesi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(3), 235-255.
- Alpkan, L., Ergün, E., Bulut, Ç. & Yılmaz, C. (2005). Şirket girişimciliğinin şirket performansına etkileri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6(2), 175-189.
- Åmo, B. W., & Kolvereid, L. (2005). Organizational strategy, individual personality and innovation behavior. *Journal of Enterprising Culture*, 13(01), 7-19.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 3 (2), 1-11.

- Aslan, H., Yıldız, B. & Direzinci, A. (2017). Öğrencilerin girişimcilik dersi kazanımlarının girişimcilik eğilimi ve inovasyon yeteneği üzerine etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(51), 524-538.
- Aydoğmuş, C. (2011). *Kişilik özellikleri ile iş tatmini ilişkisi üzerinde psikolojik güçlendirme ve dönüşümcü liderlik algısının etkileri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Balaban, Ö. & Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi: Sakarya üniversitesi İİBF örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 133-147.
- Barrick, M. R. & Mount, M. K. (1991). The big five personality dimensions and job performance: a meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44(1), 1-26.
- Basım, N. H., Korkmazyürek H. & Tokat, O. A. (2008). Çalışanların öz yeterlilik algılamasının yenilikçilik ve risk alma üzerine etkisi kamu sektöründe bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 121-130.
- Baş, Y., Okutan, S. & Altunışık, R. (2015). Tüketicilerin yenilikçilik eğilimlerini etkileyen davranışsal ve kişiliksel faktörlerin incelenmesi: gıda alışverişleri üzerine bir uygulama. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 60-82.
- Bayrakcı, M. & Eraslan F. (2014). Ortaöğretim okul yöneticilerinin inovasyon yeterlilikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 96-135.
- Becherer, R. C. & Maurer, J. G. (1999). The proactive personality disposition and entrepreneurial behavior among small company presidents. *Journal of Small Business Management*, 37(1), 28.
- Bektaş, Ç. & Köseoğlu, M.A. (2007). Aile işletmecilik kültürünün girişimcilik eğilimine etkileri ve bir alan araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2007(2), 297-317.
- Bilge, H. & Bal, V. (2012). Girişimcilik eğilimi: celal bayar üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 131-148.

- Boz, M., Buluk, B., Aydınkaya, G. & Aslantaş, Y. (2016). Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki: çanakkale örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi 7 th International Congress on Entrepreneurship (ICE 2016)*, 385-399.
- Bozgeyikli, H. (2001). *Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile kişiler arası ilişkilerde farkında olma düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bozkurt, Ö. & Erdurur, K. (2013). Girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimindeki etkisi: potansiyel girişimciler üzerinde bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Bozkurt, Ö. (2011). Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bozkurt, Ö., Meriç, S. & Bozkurt, İ. (2014). Kişilik özelliklerinin yenilikçilik eğilimi üzerine etkisini belirlemeye yönelik kamuda çalışan yöneticiler üzerinde bir araştırma. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 58-70.
- Börü, D. (2006). *Girişimcilik eğilimi-Marmara üniversitesi işletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma*. Marmara Üniversitesi Yayın No: 733 Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayın No: 21. Golden Print Ofset Basın ve Yayın Hizmetleri: İstanbul.
- Brandstätter, H. (2011). Personality aspects of entrepreneurship: a look at five meta-analyses. *Personality and Individual Differences*, 51(3), 222-230.
- Calantone, R. J., Çavuşgil, S.T. & Zhao, Y. (2002). Learning orientation, firm innovation capability, and firm performance. *Industrial Marketing Management*, 31, 515-524.
- Coşkun, H. & Şenyurt, A. Y. (2015). Kişilik ve yaratıcılık ilişkisini inceleyen çalışmaların kullanılan ölçme araçlarına göre değerlendirilmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 35-65.

- Çarıkçı, İ. H. & Koyuncu, O. (2010). Bireyci-toplumcu kültür ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 1-18.
- Çetin, F. & Basım H. N. (2017). Örgütte bireysel farklılıklar, kişilik ve değerler. Ünsal Sıgır ve Sait Gürbüz (Ed.) içinde, *Örgütsel Davranış*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Çetin, G. N. & Beceren, E. (2007). Lider kişilik: gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 110-132.
- Çiçeklioğlu, H. & Afşar, A. (2017). Girişimcilik eğitimi kurslarına katılan bireylerin kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimlerine olan etkilerinin incelenmesi. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 3(1), 1-16.
- Damar, A. (2015). *Girişimcilik kişilik özelliklerinin öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine etkisi: Sannio üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde karşılaştırmalı bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demir, C. (2012). *Kişilik özellikleri ve iş tatmini arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Demiral Önal, G. (2009). *Yeniliğe karşı tüketici tepkisi ve tüketicilerin yenilikleri benimseme düzeyleri ile ilgili Isparta iline yönelik bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Demirel, Y. & Özbezek D. (2015). İşletmelerde iç girişimcilik ve yenilik ilişkisine yönelik kavramsal bir inceleme. *TİSK Akademi Dergisi*, 10(19), 112-135.
- Demirel, Y. & Seçkin, Z. (2008). Bilgi ve bilgi paylaşımının yenilikçilik üzerine etkileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 189-202.
- Deniz, A. (2007). *Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Deniz, A. (2012). *Tüketici yenilikçiliğin boyutları ve yenilikçiliği etkileyen faktörler arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

- Deniz, A. & Erciş, A. (2008). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 301-330.
- Digman, J. M. (1990). Personality structure: emergence of the five-factor model. *Annual Review of Psychology*, 41(1), 417-440.
- Doğan, N. (2013). *Türkiye’de girişimcilik eğilimi: üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Doğanalp, B. (2016). İnovasyon yapmak ve değiştirmek. Senem Besler ve Cihat Erbil (Ed.) İçinde. *Yönetim-Management*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Durukan, T. (2006). Düünden bugüne girişimcilik ve 21. yüzyılda girişimciliğin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 25-37.
- Dündar, S. & Ağca, V. (2007). Afyon Kocatepe üniversitesi lisans öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesine ilişkin ampirik bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 121-142.
- Ensari, M. Ş. & Alay, H. K., (2017). Üniversite öğrencilerinin yenilikçilik eğilimi ile girişimcilik potansiyelleri arasındaki ilişkiye ailelerin girişimcilik öyküsünün aracı etkisinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 236-247.
- Erbatu, G. (2008). *Kültürel boyutları içerisinde girişimcilik eğilimi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Erdem, B., Gül, K. & Gül, M. (2013). Pazar yönlülük, inovasyon yönlülük ve firma performansı ilişkisi: Ankara’da faaliyet gösteren dört ve beş yıldızlı otel işletmelerinde bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 74-104.
- Erdem, H., Deniz, M. & Kalkın, G. (2015). *Kişilik özelliklerinin ve kontrol odağının psikolojik sermaye üzerine etkisi: yönetimin denetim fonksiyonuna ilişkin bir*

araştırma. I. Uluslararası Uygulamalı Bilimler Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Erdil, O & Kalkan, A. (2005). Kobiler de sağlanan desteklerin kobilerin performanslarına etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 103-122.

Erdil, O. & Kitapçı, H. (2007). TKY araçlarının kullanımı ve firma yenilikçiliğinin yeni ürün geliştirme hızı ve işletme performansına etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 233-245.

Eren, E. (2015). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. Beta Yayıncılık: İstanbul.

Eren, E. & Gündüz, H. (2002). İş çevresinin yaratıcılık üzerindeki etkileri ve bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 3(1), 65-84.

Eren, S. A. (2016). Kahramanmaraş sütçü imam üniversitesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik nicel bir araştırma. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 5(1), 97-128.

Eroğlu, F.(2015). *Davranış bilimleri*, Beta Yayınları, 14. Baskı, İstanbul.

Golberg, L. R. (1992). The development of markers fort the big-fave factor structure. *Psychological Assessment*, 4, 26-42.

Goldberg, L. R. (1990). An alternative description of personality the big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216.

Güney, S. (2016). *Davranış bilimleri*. Nobel Yayıncılık: Ankara.

Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik eğilimi üzerine bir araştırma: ispir hamza polat myo örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.

Hancıoğlu, Y. ve Tekin, E. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Girişimcilik Dersi Bağlamında İncelenmesi: Ünye İ.İ.B.F Örneği, VIII. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Balıkesir, 466-476.

Halıcı, E. (2005). Girişimcilik ve teknoparklar: girişimciliğin eski ve yeni yüzü. http://www.emo.org.tr/etkinlikler/egitim/etkinlik_bildirileri_detay.php?etkinlikkod=19&bilkod=350 (Erişim Tarihi: 13.03.2018).

- Hong, J., Song, T. H. & Yoo, S. (2013). Pathstosuccess: how do market orientation and entrepreneurship orientation produce new product success? *Journal of Product Innovation Management*, 30(1), 44-55.
- Horzum, M., Ayas, T. & Padır, M. (2017). Beş faktör kişilik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 398-408.
- Hough, L. & Öneş, D. (2009). Kişilik değişkenlerinin yapısı, ölçümü, geçerliği ve endüstri, iş ve örgüt psikolojisindeki kullanımı. NeilAnderson, Deniz S. Öneş, Handan Kepir Sinangil ve Chockalingam Viswesvaran (Ed.) içinde, *Endüstri, İş ve Örgüt Psikolojisi El Kitabı*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Hsieh, H. L., Hsieh, J. R. & Wang, I. L. (2011). Linking personality and innovation: the role of knowledge management. *World Transactions on Engineering and Technology Education*, 9(1), 38-44.
- Huang, S. K. & Wang, Y. L. (2011). Entrepreneurial orientation, learning orientation, and innovation in small and medium enterprises. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 24, 563-570.
- Hult, G. T. M., Hurley, R. F. & Knight, G. A. (2004). Innovativeness: its antecedents and impact on business performance. *Industrial Marketing Management*, 33(5), 429-438.
- İrmiş, A. & Barutçu E. (2012). Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- İskan, Z. (2013). *Örgütsel öğrenme ve bilgi paylaşımının yenilikçiliğe etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- İşcan F. Ö. & Kaygın E. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Jacoby, J. (1971). Personality and innovation proneness. *Journal of Marketing Research*, 8(2), 244-247.

- John, O. P. & Srivastava, S. (1999). The big five trait taxonomy: history, measurement, and the oretical perspectives. *Handbook of Personality: Theoryandresearch*, 2(1999), 102-138.
- John, O.P., Donahue, E. M. & Kentle, R. L. (1991). The big five inventory-versions 4a and 54. berkeley: university of california, berkeley. *Institute of Personality and Social Research*.
- Judge, T. A., Klinger, R., Simon, L. S. & Yang, I. W. F. (2008). The contributions of personality to organizational behavior and psychology: findings, criticisms, and future research directions. *Socialand Personality Psychology Compass*, 2(5), 1982-2000.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. Evrim Yayınevi: İstanbul.
- Kalaycı, Ş. (2010). Güvenilirlik analizi. Şeref Kalaycı (Ed.) içinde, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kapı, H. & Baştürk, F. (2009). Yaratıcılık tekniklerinin işletme eğitimindeki yeri ve önemi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1(16), 523-540.
- Karaca, M. (2015). *Girişimciliği belirleyen kişilik özellikleri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Karaca, M., Özdevecioğlu, M. & İnce, F. (2016). Kamu girişimcilerinin kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik uygulamalı bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 94-119.
- Karadağ, M. (2012). *Örgütlerde çalışanların kişilik özellikleri ve motivasyon-ampirik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Keleş, H. N. (2013). Girişimcilik eğiliminin kuşak farkına göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26, 23-43.

- Keleş, H. N., Özkan, T. K., Doğaner, M., & Altunoğlu, A. E. (2012). Önlisans öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(9), 107-118.
- Keleşoğlu, S. & Kalaycı, N. (2017). Dördüncü sanayi devriminin eşiğinde yaratıcılık, inovasyon ve eğitim ilişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(1), 69-86.
- Kılıç R, Keklik, B. & Çalış, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF işletme bölümü örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 423-435.
- Kılıç, H. A. (2014). *İşletmeler de bilgi paylaşımının yenilikçilik üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kickul, J. & Gundry, L. (2002). Prospecting for strategic advantage: the proactive entrepreneurial personality and small firm innovation. *Journal of Small Business Management*, 40(2), 85-97.
- Konaklıoğlu, E. & Kızanlıklı, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 72-92.
- Korkmaz O. (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Bülent Ecevit üniversitesi örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2), 209-226.
- Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 163-179.
- Kurt, Y. (2017). İşletme ve ekonominin dinamikleri. İçinde U. Akküçük (Ed.), *Business 4th Edition*, Atlas Akademik Basın ve Yayın Dağıtım. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Küçük, O. (2016), Bilimsel araştırma yöntemleri. Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Küçük, O. (2016). *Girişimci sağlığı ile girişimcilik düzeyi ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: TR90'da bir küçük sanayi sitesi uygulaması*. Uluslararası Katılımlı 16. Üretim

Araştırmaları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Küçük, O. & Kocaman G. (2014). Müşteri yönlülük, inovasyon yönlülük ve işletme performans ilişkisi: bir uygulama. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 29, 37-52.

Küçük, O., (2017). Girişimcilik. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Küçük vd. (2018). Kişilik yönelimlerinin mesleki başarı algısı üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma. 7th International Conference on Business Administration (ICBA), May 3-5, 2018, Çanakkale.

Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (1996). Clarifying the entrepreneurial orientation construct and linking it to performance. *Academy of Management Review*, 21(1), 135-172.

Lumpkin, G. T. & Dess, G. G. (2001). Linking two dimensions of entrepreneurial orientation to firm performance: the moderating role of environment and industry life cycle. *Journal of Business Venturing*, 16(5), 429-451.

Madhoushi, M., Sadati, A., Delavari, H., Mehdivand, M. & Mihandost, R. (2011). Entrepreneurial orientation and innovation performance: the mediating role of knowledge management. *Asian Journal of Business Management*, 3(4), 310-316.

Marangoz, M. (2017). Girişimcilik. Beta Yayıncılık: İstanbul.

Memduhoğlu, H.B. & Şahin, M. (2017). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 297-307.

Midgley, D. F. & Dowling, G. R. (1978). Innovativeness: the concept and its measurement. *Journal of Consumer Research*, 4(4), 229-242.

Miller, D. (1983). The correlates of entrepreneurship in threetypes of firms. *Management Science*, 29(7), 770-791.

Mohr, L. B. (1969). Determinants of innovation in organizations. *American Politica lscience Review*, 63(1), 111-126.

- Oldham, G. R. & Cummings, A. (1996). Employee creativity: personal and contextual factors at work. *Acad Manage J June*, 39(3), 607-634.
- Öncü, T. (1992). Yaratıcılığın betimlenmesi ve yaratıcılık üzerine çevresel etkiler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 14(0), 255-264.
- Ören K. & Biçkes M. (2011). Kişilik özelliklerinin girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkileri (Nevşehir'deki yükseköğrenim öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırma). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 67-86.
- Özden, K., Temurlenk, M.S. & Başar, S. (2008). Girişimcilik eğilimi: Kırgızistan-Türkiye manas üniversitesi ve Atatürk üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (11/12), 1-20.
- Özer, P. S. & Topaloğlu, T. (2007). Girişimci ve yöneticilerin öğrenilmiş gereksinimleri ile kontrol odaklarının kıyaslanmasına yönelik bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 439-456.
- Özgür, H. (2013). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 409-420.
- Özşahin, M., Çiğirim, E. & Gök, M. Ş. (2005). Rekabet edebilirlik ve firma performansı ilişkisi üzerine bir saha araştırması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 143-155.
- Parkman, I. D., Holloway, S. S. & Sebastiao, H. (2012). Creative industries: aligning entrepreneurial orientation and innovation capacity. *Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship*, 14(1), 95-114.
- Patır, S. & Karahan, M. (2010). Girişimcilik eğitimi ve üniversite öğrencilerinin girişimcilik profillerinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-44.

- Pérez- Luño, A., Wiklund, J. & Cabrera, R. V. (2011). The dual nature of innovative activity: how entrepreneurial orientation influences innovation generation and adoption. *Journal of Business Venturing*, 26(5), 555-571.
- Sarıtaş, A. & Duran, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine yönelik bir araştırma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), 147-165.
- Sarıtaş, M. (1997). Yönetimde kişilik faktörü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 12(12), 527-548.
- Shalley, C. E., Zhou, J. & Oldham, G.R. (2004). The effects of personal and contextual characteristics on creativity: where should we go from here? *Journal of Management*, 30(6), 933-958.
- Solmaz, S. A., Aksoy, Ö., Şengül, S. & Sarıışık, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin belirlenmesi: turizm lisans ve ön lisans öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(1), 41-55.
- Somer, O., Korkmaz, M. & Tatar, A. (2002). Beş faktörlük kişilik envanteri' nin geliştirilmesi-I: ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Soysal, A. (2008). Çalışma yaşamında kişilik tipleri: bir literatür taraması. *Çimento İşveren Dergisi*, 1 (22), 4-19.
- Soysal, A. (2010). Türkiye'de kadın girişimciler: engeller ve fırsatlar, bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(01), 83-114.
- Sönmez, E. & Akgül, H. (2015). Üniversite öğrencilerinin teknolojiye hazır bulunuşluk düzeyi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki: Erciyes üniversitesi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(26), 305-327.
- Stevenson, H. H. & Jarillo, J. C. (1990). A paradigm of entrepreneurship: entrepreneurial management. In *Entrepreneurship*, 155-170. Springer, Berlin, Heidelberg.

- Sümer, N., Lajunen, T. & Özkan, T. (2005). Big five personality traits as the distal predictors of road accident involvement. Underwood, G. (Eds.). *Traffic and Transport Psychology*, USA: Elsevier Ltd.
- Şengül, C. M., (2015). Örgütlerde yaratıcılık ve inovasyonun artırılmasına yönelik yaklaşımlar. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 7(2), 26-37.
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T. & Çelik A. (2011). *Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Tekin, E. (2016). *Firma ve üst düzey yönetici özelliklerinin kobi'lerin ihracat performansı üzerindeki etkisi: TİM 1000 örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Tekin, E. & Nas İlhan, T. (2017). Firma ve üst düzey yönetici özelliklerinin Türkiye'de faaliyette bulunan KOBİ'lerin ihracat performansı üzerindeki etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(4), 1185-1217.
- Tikici, M. & Deniz, M. (1991), *Örgütsel davranış*. Enstitü Yayınları: Malatya.
- Tushman, M. & Nadler, D. (1986). Organizing for innovation. *California Management Review*, 28(3), 74-92.
- Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=24633> (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2017)
- Uğurlu, Ö. (2017). Küçük işletme, girişimcilik ve franchising. İçinde U. Akküçük (Ed.), *Business 4th Edition* (Atlas Akademik Basın ve Yayın Dağıtım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Uygun, M., Mete, S. & Güner, E. (2012). Genç girişimci adayların girişimcilik eğilimi ve girişimcilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 145-156.
- Witt, L. A., Kacmar, K. M., Carlson, D. S. & Zivnuska, S. (2002). Interactive effects of personality and organizational politics on contextual performance. *Journal of Organizational Behavior*, 23(8), 911-926.

- Yavuz A., Albeni, M. & Kaya, D.G., (2009). Ulusal inovasyon politikaları ve kamu harcamaları: çeşitli ülkeler üzerine bir karşılaştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 65-90.
- Yavuz, Ç. (2010). İşletmelerde inovasyon-performans ilişkisinin incelenmesine dönük bir çalışma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5(2), 143-173.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik özellikleri ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2), 196-211.
- Yeşilyaprak, B. (1993). Kişilik gelişiminde ailesel faktörlerin etkisine ilişkin bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 3-16.
- Yumuk, G. (2013). Turizm bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimlerine etkisi. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 2(2), 96-120.
- Yüksel, H., Cevher, E., & Yüksel, M. (2015). Öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 143-156.
- Zhao, H. & Seibert, S. E. (2006). The big five personality dimensions and entrepreneurial status: A meta-analytical review. *Journal of Applied Psychology*, 91(2), 259.
- Zhao, H., Seibert, S. E. & Lumpkin, G. T. (2010). The relationship of personality to entrepreneurial intentions and performance: A meta-analytic review. *Journal of Management*, 36(2), 381-404.
- Zincirkıran, M. (2017). Kültür, toplumsallaşma ve kişilik. Memet Zincirkıran (Ed.) içinde, *Davranış Bilimleri*. Bursa: Dora Yayıncılık.

EKLER**Ek 1 Anket Formu****Ek 2 Özgeçmiş**

Ek 1. Anket Formu

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE YENİLİKÇİLİK İLE İLİŞKİSİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Değerli öğrencimiz, bu anketteki amaç akademik bir çalışmaya veri sağlamaktır. Cevaplarınızı içinizden geldiği gibi vermeniz büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın başarısı cevaplarınızın içten ve samimi olmasına bağlıdır. Araştırma açısından **kimliğiniz değil cevaplarınız önem taşımaktadır**. Elde edilen veriler kesinlikle kimseyle paylaşılmayacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Özge KARTAL
Kastamonu Üniv. İşletme Bölümü
okartal@kastamonu.edu.tr

I.BÖLÜM

Cinsiyetiniz?

☐ Kadın ☐ Erkek

Yaşınız?

☐ 16-18 ☐ 19-21 ☐ 22-24 ☐ 25-27 ☐ 28 ve üzeri

Bölümünüz?

☐ İşletme ☐ İktisat ☐ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Mezun Olduğunuz Lise Türünüz?

☐ Fen Lisesi ☐ Anadolu Öğretmen Lisesi ☐ Anadolu Lisesi ☐ Düz Lise
☐ Meslek Liseleri ve Ticaret Lisesi

II. BÖLÜM: Kişilik Özellikleri

1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
4- Katılıyorum 5-Kesinlikle Katılıyorum, seçeneklerinden birini tik (X) koyarak cevaplandırınız.

1.	İşini tam yapan	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Orijinal, yeni fikirler üreten	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Rahat, stresle kolay baş eden	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Enerji dolu	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Güvenilir bir çalışan	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	Maharetli, derin düşünen	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Heyecan ve coşku yaratabilen	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	Hayal gücü yüksek	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

9.	Keşfeden, icat eden, yaratıcı	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Görevi tamamlanıncaya kadar sebat eden	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	İşleri verimli yapan	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Rutin işleri yapmayı tercih eden	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	Sosyal, girişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Planlar yapan ve bunları takip eden	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

III. BÖLÜM: Girişimcilik Eğilimi

1.	Yeni/ürün marka geliştirmek istiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Ortaklaşa yatırımlar planlıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Uluslararası gelişmeleri takip ediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Fırsatlardan yararlanmak istiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Farkındalık oluşturmak istiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

IV. BÖLÜM: Yenilikçilik

1.	Yeni bilgiler edinmeye önem veririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Yeni fikirler ve hizmetler geliştirme konusuna çok önem veririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Sıklıkla yeni fikirler dener ve bunları hayata geçirmeye	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	alışım.					
4.	Yeni yöntemlerin bulunmasında oldukça yaratıcıyımdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Yeni rn/hizmet ve fikirler geliştirebilmek için yeterli ölçüde harcama yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	İşimi daha iyi yapabilmek için sürekli olarak yeni yollar ararım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Yeniliği çok riskli olarak görmem ve yeniliğe karşı koymam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	Yeni teknolojiyi takip etmeye alışım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Tekrar katılımlarınız için teşekkür ederim. Konuyla ilgili eklemek istediğiniz bir şey varsa lütfen aşağıya yazınız. İyi alışmalar....

Ek 2. Özgeçmiş**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı : Özge KARTAL

Doğum Yeri ve Yılı : Uşak/31.01.1983

Medeni Hali : Bekâr

Yabancı Dili : -

E-posta : okartal@kastamonu.edu.tr

Eğitim Durumu

Lise : Banaz Sağlık Meslek Lisesi

Lisans : Anadolu Üniversitesi (İşletme Bölümü)

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Hacettepe Üniversitesi (Bilgisayar İşletmeni)
2009-2015

İş Yeri : Kastamonu Üniversitesi (Bilgisayar İşletmeni)
2016-2018 (halen)

Yayınları

- Küçük, O., Yeşilyurt, E. & Kartal, Ö. (2017). Lojistik köy performans faktörlerinin önem düzeyinin belirlenmesi: Kastamonu örneği. *The International New IssuesIn Social Sciences*, 4(4), 37-42.
- Kartal, Ö. & Yeşilyurt, E. (2017). İş görenlerin görevlerini gerçekleştirme düzeylerinde emir ve talimat biçiminin belirleyiciliği: karşılaştırmalı bir araştırma. *The International New IssuesIn Social Sciences*, 4(4), 77-88.
- Kartal, Ö. & Nurov, G. (2017). Girişimcilik sağlığı ile girişimcilik düzeyi ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: TR82 bölgesinde bir uygulama. *The International New IssuesIn Social Sciences*, 5(5), 43-56.
- Kartal, Ö., Ay, O. & Küçük, O. (2017). *Girişimcilik sağlığı ile girişimcilik düzeyi ve girişimcilik eğilimi ilişkisi: TR82 bölgesinde bir uygulama*. III. Uluslararası Kafkasya Ortaasya Dış Ticaret ve Lojistik Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- Ay, O., Kartal, Ö. & Küçük, O. (2017). *Afet lojistiği performansı faktörlerinin önem düzeylerinin belirlenmesi: TR82 bölgesinde bir uygulama*. III. Uluslararası Kafkasya Ortaasya Dış Ticaret ve Lojistik Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- Demirel, Y., Tohum, E. U. & Kartal, Ö. (2017). Tükenmişliğin örgütsel bağlılık üzerine etkisi: bir üniversite hastanesinde çalışan hemşireler üzerine araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 444-460.
- Demirel, Y., Tohum, E. U. & Kartal, Ö. (2017). *Tükenmişliğin örgütsel bağlılık üzerine etkisi: bir üniversite hastanesinde çalışan hemşireler üzerine araştırma*. ICEBSS Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Belgrat.